

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VI. 177.

ARBEIDSTIDEN

I

ANLEGGS- OG BYGGEVIRKSOMHETER
LAGER- OG TRANSPORTBEDRIFTER OG
I STEN- OG JORDINDUSTRIEN

**EN SOCIALSTATISTISK
UNDERSØKELSE**

*(Durée du travail dans les entreprises de construction et
bâtiment, entrepôts et entreprises de transport et dans les
industries de pierre et d'autres minéraux.)*

UTGITT AV
**DEPARTEMENTET FOR
SOCIALE SAKER**

KRISTIANIA
I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1920

PRIS KR. 1.00.

Norges Offisielle Statistikk, rekke VI.
(Statistique Officielle de la Norvège, série VI.)

Trykt 1917:

- Nr. 91. Norges sparebanker 1915. (*Caisses d'épargne.*)
- 92. Kreaturholdet 30 september 1916. (*Bétail, le 30 septembre 1916.*)
- 93. Arbeidslønninger 1915. (*Gages annuels des domestiques et salaires des ouvriers.*)
- 94. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1914. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 95. Norges bergverksdrift 1915. (*Mines et usines.*)
- 96. Veterinærvæsenet og kjøtkontrollen 1915. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
- 97. Norges handel 1915. (*Commerce.*)
- 98. Fængselsstyrelsens aarbok 1913. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1913.*)
- 99. Forsømte og forbryderske barn i Norge. (*Enfants moralement abandonnés et enfants criminels en Norvège.*)
- 100. Norges kommunale finanser 1913/14. (*Finances des communes.*)
- 101. De offentlige jernbaner 1915/16. (*Chemins de fer publics.*)
- 102. Norges telegrafvæsen 1915/16. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 103. Norges skibsfart 1915. (*Navigation.*)
- 104. Jordbruk og fædrift 1911—15. (*Agriculture et élevage du bétail.*)
- 105. Dyrtidens virkninger paa levevilkaarene. 1ste del. (*Effets de la cherté des vivres sur les conditions d'existence. 1re partie.*)
- 106. Forsikringsselskaper 1915. (*Sociétés d'assurances.*)
- 107. Ulykkesforsikringen 1914. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 108. De spedalske i Norge 1911—1915. (*Rapport sur les lépreux en Norvège pour les années 1911—1915.*)
- 109. Sindssykeasylenes virksomhet 1915. (*Hospices d'aliénés.*)
- 110. Kommunevalgene 1916. (*Élections en 1916 pour les conseils communaux et municipaux.*)
- 111. Folkemængdens bevægelse 1915. (*Mouvement de la population.*)
- 112. Norges postvæsen 1916. (*Statistique postale.*)
- 113. Kriminalstatistik 1913 og 1914. (*Justice criminelle.*)
- 114. Skiftevæsenet samt overformynderiene 1915. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
- 115. Norges fiskerier 1915. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 116. Private aktiebanker 1916. (*Banques privées par actions.*)
- 117. Fængselsstyrelsens aarbok 1914. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1914.*)
- 118. Norges sparebanker 1916. (*Caisses d'épargne.*)
- 119. Fiskerforsikringen 1916. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 120. Norges skibsfart 1916. (*Navigation.*)

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VI. 177.

ARBEIDSTIDEN

I

ANLEGG- OG BYGGEVIRKSOMHETER
LAGER- OG TRANSPORTBEDRIFTER OG
I STEN- OG JORDINDUSTRIEN

**EN SOCIALSTATISTISK
UNDERSØKELSE**

*(Durée du travail dans les entreprises de construction et
bâtiment, entrepôts et entreprises de transport et dans les
industries de pierre et d'autres minéraux.)*

UTGITT AV
**DEPARTEMENTET FOR
SOCIALE SAKER**

KRISTIANIA
I KOMMISJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1920

EMIL MOESTUE A/S KRISTIANIA

FORORD.

På foranledning av Komiteen til Revisjon av Fabrikktilsynslovgivningen igangsatte Socialdepartementet høsten 1918 en statistisk undersøkelse angående arbeidstiden i 1916 i anleggs- og byggevirk-somheter, lager- og transportbedrifter samt sten- og jordindustriën. Hovedresultatene av denne undersøkelse er tidligere offentliggjort i „Sociale Meddelelser“ for 1920 side 183 flg. I tilslutning hertil fremlegges nu en samlet fremstilling av resultatene.

Den statistiske undersøkelse er utført av departementets Kontor for Socialstatistikk. Utarbeidelsen av tabellene har været ledet av sekretær P. Vaaler, som også har bistått med forfattelse av teksten.

Socialdepartementets Avdeling for Lovforberedelse og Statistikk.

Kristiania i mai 1920

Fredrik Vogt.

E. Storsteen.

INNHALDSFORTEGNELSE.

	Side
I. Innledning	1
II. Antallet av bedrifter.	
1. Innledende bemerkninger	5
2. Anleggs- og byggevirksomheter m. m.	5
3. Transportbedrifter og lagerarbeide	8
4. Sten- og jordindustrien	11
5. Resumé	14
III. Antallet av arbeidere.	
1. Innledende bemerkninger	16
2. Annleggs- og byggevirksomheter m. m.	17
3. Lager- og transportbedrifter.	19
4. Sten- og jordindustrien.	20
5. Resumé	22
IV. Arbeidstiden.	
1. Innledende bemerkninger.	24
2. Arbeidstiden i anleggs- og byggevirksomheter:	
<i>a.</i> for voksne menn	25
<i>b.</i> for kvinner og barn	27
<i>c.</i> lokale forskjelligheter innen byggeforetagene.	28
<i>d.</i> lokale forskjelligheter innen bygningshåndverket.	32
<i>e.</i> lokale forskjelligheter innen bierhvervene til bygningsfaget	36
3. Arbeidstiden i lager- og transportarbeidet:	
<i>a.</i> for voksne menn	39
<i>b.</i> for kvinner og barn	40
<i>c.</i> lokale forskjelligheter innen transportbedriftene	41
<i>d.</i> lokale forskjelligheter innen lagerbedriftene	45
4. Arbeidstiden i sten- og jordindustrien:	
<i>a.</i> for voksne menn, kvinner og barn	49
<i>b.</i> lokale forskjelligheter	51
5. Resumé	53

TABLE DES MATIÈRES.

	Pages
I. Introduction	1
II. Nombre des établissements.	
1. Remarques générales	5
2. Entreprises de construction, etc.	5
3. Entreprises de transport, entrepôts, etc.	8
4. Industries de pierres et d'autres minéraux	11
5. Résumé	14
III. Nombre des ouvriers.	
1. Remarques générales	16
2. Entreprises de construction, etc.	17
3. Entreprises de transport, entrepôts, etc.	19
4. Industries de pierres et d'autres minéraux	20
5. Résumé.	22
IV. Durée du travail.	
1. Remarques générales	24
2. Durée du travail dans les entreprises de construction :	
a. hommes adultes	25
b. femmes et enfants.	27
c. hétérogénéités locales dans les entreprises de construction	28
d. hétérogénéités locales dans les métiers de bâtiment	32
e. hétérogénéités locales dans les métiers accessoires aux métiers et entreprises ci - dessus	36
3. Durée du travail dans les transports et les entrepôts :	
a. hommes adultes	39
b. femmes et enfants.	40
c. hétérogénéités locales dans les transports	41
d. hétérogénéités locales dans les entrepôts	45
4. Durée du travail dans l'industrie de pierres et d'autres minéraux :	
a. hommes adultes, femmes et enfants	49
b. hétérogénéités locales	51
5. Résumé.	53

I. Innledning.

Under 26. august 1916 blev der av Socialdepartementet nedsatt en komite til revisjon av fabrikktilsynslovgivningen.

Under sitt arbeide med utkast til en ny arbeidervernlov blev denne komite stående ved den opfatning, at loven burde gis en videre ramme enn den nuværende lov, således at den skulde omfatte — likesom i det store og hele den tilsvarende svenske lov og en flerhet av andre fremmede lover — al regelmessig arbeidsvirksomhet med annen arbeids-hjelp enn bedriftsinnehaveren selv og hans hustru. Undtatt skulde dog være hjemmeindustri, sjøfart, fiske og delvis jordbruk, likesom også alt husstel og annet huslig arbeide vilde falle utenfor utkastets ramme. Det samme skulde efter flertallets forslag også være tilfellet med den offentlige centraladministrasjon.

Da det for komiteens arbeide vilde være av interesse å få en oversikt over antallet av bedrifter, som efter utkastet vilde komme inn under en eventuell ny lov, har komiteens arbeidsutvalg i skriveelse til Socialdepartementet av 22. juli 1918 anmodet om å få tilveiebragt opplysninger angående det antagelige antall bedrifter, som omfattes av utkastet, men ikke av den nugjeldende lov.

Samtidig anmodet komiteen om, at der til bruk for dens arbeide måtte bli optatt en statistikk over arbeidstidens nuværende lengde i de yrker, som ikke allerede ved arbeiderbeskyttelsesloven av 1915 har fått sin arbeidstid begrenset, men for hvilke der efter komiteens flertals foreløbige forslag vilde bli fastsatt bestemmelser herom. I denne forbindelse blev det av komiteen oplyst, at flertallet foreløbig tenkte sig området for bestemmelsene om arbeidstid utstrakt til arbeidere ved fabrikker, håndverksbedrifter og andre med fabrikker eller håndverk likeartede bedrifter, ved anleggsvirksomheter av enhver art, ved gruber, stenbrudd og isbedrifter samt på lagere, pakkhus og tomter.

Det blev derhos tilføiet, at det også vilde være av interesse, om der ved departementets bistand kunde tilveiebringes en almindelig oversikt over arbeidstidsforholdene for kontor- og butikkfolk.

En sammenholden av den nugjeldende arbeiderbeskyttelseslovs § 1 med de ovenfor givne antydninger av en eventuell ny lovs ramme viser, at de private virksomheter, for hvilke komiteen ønsker de her omhandlede oppgaver, faller i alt vesentlig innen følgende grupper:

1. Håndverks- og andre industrielle virksomheter med motor på en hestekraft og derunder.
2. Håndverk og lignende industrielle virksomheter, som ikke regelmessig sysselsetter minst 5 arbeidere.
3. Stenbrudd, kalkbrudd og stenhuggerier, som ikke regelmessig beskjeftiger minst 5 arbeidere.
4. Forretninger, som beskjeftiger lager- og pakkhusarbeidere, samt tomter, oplagssteder, dampskibsekspedisjoner og lignende.
5. Bedrifter, som omfatter bygningsarbeider, vand-, gass- og kloakkledningsarbeider, belyningsarbeider, anlegg av veier, jernbaner, havner, telegraf- og telefonledninger samt andre lignende arbeidsforetagender.
6. Handels- og kontorvirksomheter.

Mellem disse grupper er der forsåvidt en vesentlig forskjell, som gruppene 3, 4 og 5 faller inn under lov om ulykkesforsikring av industriarbeidere, mens de tre øvrige ikke omfattes av denne lov.

For de under ulykkesforsikringsloven inngående bedrifter er der i loven opstillet en plikt til anmeldelse samt til avgivelse av de for Riksforsikringsanstalten fornødne oppgaver. Disse bedrifters antall vil derfor med nøiaktighet kunne konstateres, likesom enkelte statistiske opplysninger angående disse vil kunne erholdes på grundlag av de til Riksforsikringsanstalten avgivne oppgaver. Disse opplysninger er visstnok — som nedenfor nærmere omhandlet — ikke så fyldige, som det kunde ha vært ønskelig for Komiteen til Revisjon av Fabrikktilsynslovgivningen. Det måtte imidlertid ansees som forholdsvis lite sannsynlig, at man vilde kunne få et vesentlig bedre materiale angående arbeidstidsforholdene ved disse arter virksomheter ved utsendelsen av spesielle spørreskjemaer fra departementet. Hensett hertil og i betraktning av, at meget arbeide og ikke ubetydelige utgifter vilde kunne spares ved å innskrenke sig til det i Riksforsikringsanstalten værende materiale, fant departementet efter konferanse med

Komiteen å burde undlate igangsettelsen av en særskilt undersøkelse på dette område.

Ganske anderledes lå saken an ved de under nr. 1, 2 og 6 opregnede virksomheter, idet her et selv nogenlunde brukbart materiale ikke var forhånden. Der måtte derfor for disse bedrifters vedkommende foretas omfattende undersøkelser, for hvis resultater vil bli redegjort i en særskilt publikasjon.

I de følgende avsnitt vil alene bli omhandlet de bedrifter, som faller inn under grupperne 3, 4 og 5, idet man meddeler resultatene av den bearbeidelse, som har fundet sted i departementet, av det materiale, som forelå i Riksforsikringsanstalten.

Det lot sig nemlig ikke gjøre utelukkende å holde sig til de av denne utsendte publikasjoner.

Avgjørende herfor er ikke den omstendighet, at de til Riksforsikringsanstalten innsendte oppgaver ennå ikke foreligger bearbeidet for de senere år.¹⁾ Dette moment er nemlig av forholdsvis underordnet betydning. Langt viktigere er derimot, at Riksforsikringsanstalten i sin statistikk ikke har bearbeidet de opplysninger, som av bedriftene er avgitt angående arbeidstidens lengde. Og netop disse oppgaver er det, som er av særlig interesse for komiteen.

Hensett hertil måtte departementet søke de nødvendige opplysninger i selve grunnmaterialet.

Da dette ikke kunde undværes av Riksforsikringsanstalten, måtte der gåes frem på den måte, at der i denne blev utfylt et kort for hver enkelt bedrift med de opplysninger, som tiltrengtes for departementet. Disse tellekort er det, som derefter er blitt bearbeidet i departementets Kontor for Socialstatistikk.

For mest mulig å begrense arbeidet for Riksforsikringsanstalten har man kun fått utfylt kort for de mere faste bedrifter — de, som har vært i drift hele året eller større dele av dette. Så meget større grunn var det til å foreta denne begrensning, som det på de oppgaver, der er innsendt fra de mere kortvarige eller bare på rent leilighetsvis drift beregnede virksomheter, i almindelighet ikke er anført opplysninger angående den ukentlige arbeidstid, hvorfor oppgavene fra disse bedrifter var av mindre interesse for komiteen.

Av samme grunn — hensynet til den størst mulige begrensning av arbeidet for Riksforsikringsanstalten — måtte utskrivning av kort til bruk for departementet innskrenkes til de bedrifter, for hvis ved-

¹⁾ Den senest utkomne hithørende publikasjon, som forelå, var „Industristatistik for 1915.“ „Industristatistikk for årene 1916 og 1917“ utkom først, da nærværende undersøkelse var avsluttet og på det nærmeste ferdigtrykt.

kommende det fornødne materiale var tilstede i arkivet, mens de bedrifter, som under hele kortskrivningen var under behandling i anstaltens forskjellige avdelinger, ikke kunde medtas. Da imidlertid arbeidet med kortskrivning strakte sig utover et lengere tidsrum, er det bare et forholdsvis høist ubetydelig antall bedrifter, som på denne måte har kommet til å falle utenfor undersøkelsen.

Videre har man måttet nøie sig med å benytte Riksforsikringsanstaltens oppgaver for 1916, da det vilde ha medført ulike meget mere arbeide og tidsspille, om man skulde ha lagt til grunn et senere års oppgaver.

II. Antallet av bedrifter.

1. Som anført i innledningen omfatter nærværende undersøkelse følgende grupper:

1. Anleggs- og byggevirksomheter m. m.
2. Bedrifter, som beskjeftiger lager- og pakkhusarbeidere, m. m. og
3. Stenbrudd, kalkbrudd og stenhuggerier, som ikke regelmessig beskjeftiger minst 5 arbeidere.

Disse grupper faller i det store og hele sammen med de i Riksforsikringsanstaltens Industristatistikk benyttede grupper XIV (byggeindustri), II (transportbedrift, lagerarbeide og istrafikk) og III (sten- og jordarter). Dog er i gruppe II også medtatt isbedrifter (under avdelingene 17 og 18 i Industristatistikk for 1915) såvelsom i gruppe III stenbrudd m. v. med over 5 arbeidere, hvilke bedrifter allerede omfattes av den nugjeldende arbeiderbeskyttelseslov og derfor faller utenfor nærværende undersøkelse.

I det følgende skal hver av ovennevnte 3 grupper behandles særskilt.

2. Anleggs- og byggevirksomheter m. m.

Ifølge Riksforsikringsanstaltens sist utkomne industristatistikk var der i 1915 ialt 2732 bedrifter innen byggeindustrien. Tellekort er imidlertid kun blitt utskrevet for 1749 hithørende bedrifter. Differensen 983 bedrifter eller vel $\frac{1}{3}$ av samtlige virksomheter i denne gruppe var derfor — som det vil fremgå av det i slutningen av foregående avsnitt anførte — for den alt overveiende del kortvarige eller helt uregelmessige.

Til belysning av, hvorledes disse kortvarige bedrifter fordeler sig på de forskjellige faggrupper, hitsettes tabell I:

Tabell I.

Anleggs- og byggevirkksomheter.	Antall bedrifter ifølge Industristatistikken for 1915.	Antall bedrifter medtatt i nærværende undersøkelse.	
		Absolutt.	i % av det samlede antall bedrifter innen hver branche i 1915.
<i>a. Byggeforetagender.</i>			
1. Byggearbeider	1214	476	39.2
2. Broarbeider, nybygning, vedlikehold.	1	-	-
3. Kanaler, sluser, damme, etc.	24	5	20.8
4. Demoleringsarbeider	3	4	133.3
5. Anlegg av jernbaner	2	3	150.0
6. Sporveisanlegg	1	-	-
7. Anlegg av taugbaner	3	-	-
8. Jernkonstr. for bygninger etc.	5	-	-
9. Montering av maskiner etc.	11	6	54.5
10. Havnearbeider	28	7	25.0
11. Tunnelbygning	3	2	66.7
12. Veibygning	44	15	34.1
13. Mindre reguleringer av elve etc.	66	57	86.4
14. Cement- og betonarbeider etc.	6	3	50.0
15. Fundamentering og grunnmuring etc.	8	6	75.0
16. Fundamentering (ev. i forb. med stenbr.)	55	30	54.5
17. Vedlikehold av gater og veie	5	4	80.0
18. Oparbeidelse av gater	2	1	50.0
19. Asfaltering	3	3	100.0
20. Entreprenørforretninger	23	28	121.7
21. Utbygning av kraftanlegg (mindre)	24	3	12.5
22. Utbygning av kraftanlegg (store)	36	17	47.2
23. Fabrikkanlegg (store)	11	9	81.8
I alt	1578	679	43.0
<i>b. Bygningshåndverk.</i>			
1. Taktekning etc.	18	14	77.8
2. Murerarbeide	106	87	82.0
3. Tømmermannsarbeide	6	2	33.3
I alt	130	103	79.2
<i>c. Bierhverv til bygningsfaget.</i>			
1. Malerarbeide	477	451	94.5
2. Glassmesterarbeide	29	26	89.7
3. Bygningssmedarbeide	12	11	91.7
4. Bygningsblikkenslagerarbeide	142	139	97.9
5. Bygningssnekkerarbeide	35	33	94.3
6. Gass- vand- og kloakledningsarb. etc.	90	88	97.8
7. Tapetsererarbeide	28	30	107.1
8. Innlegning av elekt. lys og kraft etc.	88	84	95.5
9. Montering etc.	100	87	87.0
10. Nedlegning av gulvfliser etc.	10	8	80.0
11. Gips- og stukkaturarbeide	7	6	85.7
12. Opsetning av markiser og lignende	6	4	66.7
I alt	1024	967	94.4
Totalsum	2732	1749	64.0

Tabellen viser:

1. antallet av bedrifter i anleggs- og byggeindustrien i 1915,
2. antallet av mere regelmessige hithørende bedrifter i 1916, og
3. hvor stor procent antallet av disse siste virksomheter utgjør av samtlige bedrifter innen den enkelte faggruppe.

Man har herunder gått ut fra den forutsetning, at fordelingen mellom de forskjellige brancher ingen vesentlig forandring har undergått fra 1915 til 1916 — en forutsetning, som må antas i det store og hele å holde stikk og hvis riktighet også synes bekreftet ved tabellen.

Det fremgår av denne, at det særlig er i avdelingen „byggeforetagender“ og innen denne igjen i underavdelingen „byggearbeider“, at der forekommer en forskjell i antallet av bedrifter. Differencen er således her ikke mindre enn 738 eller 60,8 pct. av samtlige hithørende bedrifter i 1915. Visstnok kunde det tenkes, at der fra 1915 til 1916 hadde funnet sted nogen nedgang i byggevirksomheten. Så betydelig kunde imidlertid denne nedgang ikke ha vært, at den selv tilnærmelsesvis kunde forklare forskjellen i antallet av virksomheter. Det må derfor antas at differencen ihvertfall for den største del må henregnes blandt de uregelmessige bedrifter.¹⁾ Og dette vil også finnes naturlig når man betenker, at innen denne undergruppe faller alle små reparasjoner av bygninger og lign.

Også innen enkelte andre grupper som f. eks. anlegg av kanaler m. v., havnearbeider, veibygning og utbygning av mindre kraftanlegg synes en forholdsvis betydelig del å være virksomheter av kortvarig eller uregelmessig natur.

„Industristatistikk for året 1915“ inneholder ingen opplysninger om, hvorledes de til byggeindustrien hørende virksomheter fordeler sig på de forskjellige amter og på rikets byer og bygder. En oversikt over, hvorledes forholdet forsåvidt er for de under nærværende undersøkelse medtatte 1749 bedrifter, gir derimot tabell II side 8:

Av tabellen fremgår at anleggs- og byggevirksomheten er mest utbredt i byene, idet 1385 eller ca. 80 pct. av de bedrifter, som omfattes av nærværende undersøkelse, er beliggende i disse. I Kristiania alene er der 473, i Bergen 199 og i byene i Rogaland 132 bedrifter. Blandt de landdistrikter, som har de fleste bedrifter, kan fremheves herredene i Akershus med 94, herredene i Hedemark med 62 og herredene i Hordaland med 35 bedrifter.

Tar man hver enkelt av de 3 undergrupper for sig, vil man finne, at det samme forhold gjør sig gjeldende her som for samtlige anleggs- og byggevirksomheter underett, idet det alt overveiende antall

¹⁾ Til samme resultat kommer man efter opgavene i „Industristatistikk for årene 1916 og 1917“; se „Sociale Meddelelser“ for 1920 side 184 — 6.

Tabell II.

Fylker.	Regelmessige anleggs- og byggevirkksomheter i 1916 fordelt etter byer og landdistrikter.											
	Byggeforetagender.			Bygningshåndverk.			Bierhverv til bygningsfaget.			Tilsammen.		
	Byer.	Herreder.	Ialt.	Byer.	Herreder.	Ialt.	Byer.	Herreder.	Ialt.	Byer.	Herreder.	Ialt.
Østfold	30	14	44	7	1	8	50	6	56	87	21	108
Akershus	-	70	70	-	1	1	-	23	23	-	94	94
Kristiania	120	-	120	19	-	19	334	-	334	473	-	473
Hedemark	4	48	52	2	-	2	10	14	24	16	62	78
Opland	8	13	21	1	1	2	15	3	18	24	17	41
Buskerud	19	9	28	4	-	4	33	3	36	56	12	68
Vestfold	24	15	39	6	-	6	30	5	35	60	20	80
Telemark	28	13	41	-	-	-	46	9	55	74	22	96
Aust Agder	2	10	12	-	-	-	16	1	17	18	11	29
Vest Agder	23	7	30	4	1	5	26	-	26	53	8	61
Rogaland	48	11	59	16	2	18	68	4	72	132	17	149
Hordaland	-	27	27	-	-	-	-	8	8	-	35	35
Bergen	58	-	58	27	-	27	114	-	114	199	-	199
Sogn og Fjordane ...	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Møre	25	4	29	5	-	5	34	3	37	64	7	71
Sør Trøndelag	22	5	27	5	-	5	61	7	68	88	12	100
Nord Trøndelag	1	2	3	-	-	-	14	8	22	15	10	25
Nordland	2	4	6	-	-	-	5	5	10	7	9	16
Troms	6	3	9	1	-	1	9	1	10	16	4	20
Finmark	2	1	3	-	-	-	1	1	2	3	2	5
Tilsammen	422	257	679	97	6	103	866	101	967	1385	364	1749

bedrifter fordeler sig på byene, og av disse da især paa Kristiania, Bergen og byene i Rogaland. Der er dog nogen forskjell. Av de under „byggeforetagender“ hørende 679 bedrifter er således 257 eller omtrent $\frac{1}{3}$ beliggende på landet, mens kun ca. 6 pct. av de under „bygningshåndverk“ og ca. 10,5 pct. av de under „bierhverv til bygningsfaget“ hørende bedrifter er beliggende i landdistriktene.

Hvad angår den lokale fordeling av de mere uregelmessige bedrifter savner man ethvert sikkert holdepunkt. Sannsynlig er det vel, at den kan forandre sig adskillig fra år til annet.

3. Transportbedrifter og lagerarbeide.

Riksforsikringsanstaltens industristatistikk regner at der i 1915 ialt var 2 917 bedrifter innen transport- og lagervirkksomheten. Da man imidlertid kun har fått tellekort for 2 870 hithørende bedrifter,

kommer nærværende undersøkelse til å omfatte 98,3 pct. av Riksfor-
sikringsanstaltens antall for 1915. Differencen er således ikke større,
enn at den i det store og hele kan forklares på den måte, at enkelte
virksomheter, som var i drift i 1915, senere er nedlagt eller midler-
tidig satt ut av drift. Mulig er det dog også, at enkelte av de i
industristatistikken medtatte bedrifter er av kortvarig natur.

Til belysning av, hvorledes de hithørende bedrifter fordeler sig
på de forskjellige slags virksomhetsgrener, hitsettes følgende tabell (III),
hvori er foretatt en sammenstilling såvel av antallet av bedrifter i
lager- og transportvirksomheter etter „Industristatistikk for året 1915“,
som av antallet av mere regelmessige hithørende bedrifter i 1916, der
er medtatt i nærværende undersøkelse:

Tabell III.

Transport- og lagerarbeide.	Antall be- drifter ifølge Industri- statistikken for 1915.	Antall bedrifter medtatt i nærværende under- søkelse.	
		Absolutt.	I pct. av det samlede antall b drifter innen hver branche i 1915.
<i>a. Transportbedrifter.</i>			
1. Jernbanedrift (privat).....	12	10	83,3
2. Sporveidsdrift ekskl. kraftstationer	6	7	116,7
3. Betj. og alm. vedlikeh. av kanaler etc.	7	4	57,1
4. Taugbanedrift	3	3	100,0
5. Lastning og losning av skibe	493	457	92,7
7. Transport- og speditjonsforretn. etc...	391	368	94,1
8. Person- og varehus	-	66	-
Ialt	912	915	100,3
<i>b. Lagerbedrifter.</i>			
1. a. Arbeide i eller ved pakhus og lagere	680	668	98,2
1. b. Arbeide i eller ved pakhus og lagere med tilhørende lastning	1049	1035	98,7
2. a. Arbeide på oplagstomter	28	28	100,0
2. b. Arb. paa oplagstomter med tilh. lastn.	96	92	95,8
3. a. Kull-, koks- og vedoplag	22	22	100,0
3. b. Kull-, koks- og vedopl. inkl. lastn...	130	110	83,1
Ialt	2005	1955	97,4
Totalsum	2917	2870	98,3

Da Riksforsikringsanstaltens industristatistikk for 1915 ikke gir nogen oplysninger om hvorledes de til lager- og transportvirksomheten hørende bedrifter fordeler sig lokalt, hitsettes følgende oversikt (tabell IV) over denne fordeling for de under nærværende undersøkelse medtatte 2870 bedrifter:

Tabell IV.

Fylker.	Regelmessige lager- og transportvirksomheter i 1916 fordelt efter byer og landdistrikter.								
	Transportbedrifter.			Lagerbedrifter.			Tilsammen.		
	Byer.	Herred- der.	Ialt.	Byer.	Herred- der.	Ialt.	Byer.	Herred- der.	Ialt.
Østfold	34	23	57	24	8	32	58	31	89
Akershus	1	16	17	2	12	14	3	28	31
Kristiania	254	-	254	419	-	419	673	-	673
Hedemark	1	1	2	3	-	3	4	1	5
Opland	3	1	4	1	-	1	4	1	5
Buskerud	19	1	20	31	3	34	50	4	54
Vestfold	22	3	25	26	5	31	48	8	56
Telemark	27	20	47	50	12	62	77	32	109
Aust Agder	13	1	14	14	9	23	27	10	37
Vest Agder	30	2	32	43	5	48	73	7	80
Rogaland	36	4	40	131	6	137	167	10	177
Hordaland	-	14	14	-	29	29	-	43	43
Bergen	49	-	49	227	-	227	276	-	276
Sogn og Fjordane..	3	19	22	8	15	23	11	34	45
Møre	43	9	52	145	51	196	188	60	248
Sør Trøndelag	61	29	90	175	49	224	236	78	314
Nord Trøndelag	10	21	31	6	24	30	16	45	61
Nordland	16	79	95	18	156	174	34	235	269
Troms	7	19	26	24	48	72	31	67	98
Finnmark	9	15	24	63	113	176	72	128	200
Tilsammen	638	277	915	1410	545	1955	2048	822	2870

Av tabellen ses, at den alt overveiende del av bedriftene er beliggende i byene, idet dette er tilfelle med ikke mindre enn 2048 bedrifter eller 71,4 pct. av samtlige. Det er særlig i Kristiania, Bergen, Trondhjem samt byene i Rogaland og Møre fylker, at disse er samlet. Ialt 1540 virksomheter hører hjemme i disse byer. Av landdistrikter med mange lager- og transportbedrifter kan særlig fremheves herredene i Nordland og Finnmark med henholdsvis 235 og 128 bedrifter eller med henimot halvparten av herredenes samlede bedriftsantall.

Betrakter man hver enkelt av de to grupper, vil man se at bedriftene også her, paa samme måte som under begge grupper tilsammen, koncentrerer sig på Kristiania, Bergen, Trondhjem, byene i Rogaland og Møre. Således er 443 av transportbedriftene og 1097 av lagerbedriftene beliggende i nevnte byer. Lager- og transportvirksomheten er altså — som ventelig — særlig utbredt i de større handels- og sjøfartsbyer, samt i fiskeridistriktene nordpå: herredene i Nordland og Finnmark.

4, Sten- og jordindustrien.

Innen sten- og jordindustrien var der i 1915 ifølge Riksforsikringsanstaltens industristatistikk ialt 585 bedrifter. På den annen side er tellekort blitt utskrevet for 570 virksomheter. Hensett hertil synes der grunn til å anta, at der innen denne gruppe bare for en ubetydelig del finnes kortvarige eller helt uregelmessige bedrifter.

I tallet 570 er medregnet alle de bedrifter som går inn under *ulykkesforsikringsloven*, altsaa både de der regelmessig beskjeftiger minst 5 mann og de der beskjeftiger under 5 mann. De førstnevnte omfattes imidlertid allerede av den nugjeldende *fabrikktilsynslov*, hvorfor disse bedrifter faller utenfor nærværende undersøkelses ramme. Det har derfor vært nødvendig å bringe på det rene, hvilke bedrifter dette var tilfelle med, og dette er gjort ved å sammenholde tellekortene med fabrikktilsynets register over de under dette hørende virksomheter.

Til belysning av hvor stor procent de bedrifter der regelmessig beskjeftiger mindre enn 5 mann utgjør av det samlede antall bedrifter, man har fått opgaver over i 1916, nemlig 570, hitsettes omstaaende tabell V:

Herav fremgår at 248 eller 43,5 pct. av det samlede antall bedrifter i sten- og jordindustrien ikke var tilsynspliktige i 1916. En stor del av disse forekom i avdelingen „Stenbrudd“ og innen denne igjen i underavdelingen „Skiferbrudd“, hvor kun 17,9 pct. av bedriftene var av den betydning, at de var tilsynspliktige. Også under gruppen „Ler-, sann- og grustak“ falt den alt overveiende del av bedriftene i 1916 utenfor fabrikktilsynsloven.

Av grupper med mange tilsynspliktige bedrifter kan nevnes „Cementvarefabrikker o. l.“, „Teglverk (maskinformning)“ og „Glassverk“, hvor procenten av de ikke tilsynspliktige bedrifter utgjorde henholdsvis 21,6, 1,5 og 7,7.

Hvorledes de små bedrifter, som efter den nugjeldende lov ikke inngår under fabrikktilsynet, i 1916 fordelte sig på de forskjellige fylker og på rikets byer og bygder belyses ved tabell VI side 13:

Tabell V.

Sten- og jordindustrien.	Antall bedrifter ifølge Industristatistikk for 1915.	Antall bedrifter i 1916, hvorfor tellekort er utskrevet.		Antall bedrifter med mindre enn 5 arbeidere i pct. av det samlede antall bedrifter.
		Det hele antall.	Antallet av bedrifter med mindre enn 5 arbeidere, 0: ikke tilsynspliktige.	
<i>a. Stenbrudd.</i>				
Stenbrudd	39	32	15	46,9
Stenbrudd inkl. tilhugning	107	96	50	52,7
Skiferbrudd	72	67	55	82,1
Ialt	218	195	120	61,5
<i>b. Foredling av sten.</i>				
Stenhugning	24	25	10	40,0
Verksteder for sagning, slipning og polering av sten	5	5	1	20,0
Fabrikasjon av mølle-, slipe-, bryne- stene etc.	7	8	5	62,5
Kvarts- og feltspatmøller	6	5	3	60,0
Pukkverk (ekskl. brytn. av stenen)	1	-	-	-
Pukkverk (inkl. brytn. av stenen)	4	5	-	-
Cementfabrikker	1	2	1	50,0
Cementvarefabrikker o. l.	37	37	8	21,6
Kalkbrennerier og magnesittverk	4	2	2	100,0
Kalkbrennerier og magnesittverker (med utvinning av råmaterialer)	26	27	13	48,1
Mørtellfabrikker	3	3	1	33,3
Ialt	118	119	44	37,0
<i>c. Foredling av jord.</i>				
Chamottefabrikker	1	1	-	-
Teglverk (maskinformning)	65	65	1	1,5
Teglverk (håndformning)	30	21	8	33,3
Porcelæn-, stentoi- og fayancefabr.	4	4	-	-
Pottemakerier	8	9	7	77,8
Torvstrø-, torvmull- og brentorvfabr. ...	96	105	38	36,1
Ler-, sann- og grustak	29	33	28	84,8
Kisलगurfabrikasjon	3	2	1	50,0
Ialt	236	243	83	34,2
<i>d. Glass.</i>				
Glassverk	13	13	1	7,7
Totalsum	585	570	248	43,5

Tabell VI.

Fylker.	Ikke tilsynspliktige bedrifter i sten- og jordindustrien i 1916 fordelt efter byer og landdistrikter.											
	Stenbrudd.			Foredling av sten.			Foredling av jord og glassverk. ¹			Tilsammen.		
	Byer.	Herred.	Ialt.	Byer.	Herred.	Ialt.	Byer.	Herred.	Ialt.	Byer.	Herred.	Ialt.
Østfold.....	2	18	20	4	3	7	1	4	5	7	25	32
Akershus.....	-	10	10	-	-	-	-	6	6	-	16	16
Kristiania.....	2	-	2	2	-	2	1	-	1	5	-	5
Hedemark.....	-	2	2	2	1	3	-	18	18	2	21	23
Opland.....	-	4	4	-	4	4	1	-	1	1	8	9
Buskerud.....	-	3	3	1	1	2	-	3	3	1	7	8
Vestfold.....	-	4	4	2	1	3	1	8	9	3	13	16
Telemark.....	-	1	1	2	2	4	1	8	9	3	11	14
Aust Agder.....	-	1	1	1	5	6	-	-	-	1	6	7
Vest Agder.....	1	-	1	-	2	2	-	2	2	1	4	5
Rogaland.....	-	2	2	-	1	1	3	5	8	3	8	11
Hordaland.....	-	45	45	-	1	1	-	14	14	-	60	60
Bergen.....	1	-	1	4	-	4	1	-	1	6	-	6
Sogn og Fjordane.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Møre.....	-	5	5	1	1	2	-	1	1	1	7	8
Sør Trøndelag.....	-	2	2	-	-	-	1	3	4	1	5	6
Nord Trøndelag.....	2	9	11	-	3	3	-	2	2	2	14	16
Nordland.....	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	4	4
Troms.....	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Finmark.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8	112	120	19	25	44	10	74	84	37	211	248

Det vil ses, at de bedrifter, som ikke omfattes av fabrikktilsynsloven, er mest utbredt i Hordaland, Østfold, Hedemark, Akershus, Vestfold og Nord Trøndelag, som tilsammen har ca. 66 pct. av bedriftene. Omtrent 85 pct. av bedriftene er beliggende i landdistriktene. Av disse må særlig fremheves herredene i Hordaland og Østfold med henholdsvis 60 og 25 bedrifter.

Stenbrudd forekommer hyppigst i herredene i Hordaland og Østfold, foredling av jord i herredene i Hedemark og Hordaland. Av ikke tilsynspliktige bedrifter, som beskjeftiger sig med foredling av sten, er der, som det vil ses av tabellen, meget få, og de forskjellige fylker er så tynt representert, at man ikke kan fremheve noget enkelt, der har synderlig flere bedrifter enn de andre.

¹ Herav kun et glassverk.

5. Sammenfatter man de i det foregående meddelte opgaver, får man, at der ifølge Riksforsikringsanstaltens sist utkomne industristatistikk ialt var 6234 bedrifter innen de 3 her omhandlede grupper i 1915.¹⁾ Tellekort er imidlertid kun utfylt for 4867 virksomheter,²⁾ således at nærværende undersøkelse, der refererer sig til 1916, omfatter 78,1 pct. av Riksforsikringsanstaltens antall for 1915. Hvorledes de 4867 bedrifter fordeler sig lokalt og på hver enkelt av de 3 grupper fremgår av følgende oversikt (tabell VII):

Tabell VII.

Fylker.	Antall anleggs- og byggevirk-somheter.	Antall lager- og transport-virksomheter.	Antall bedrifter i sten- og jordindustrien.	Samlet antall bedrifter.	Av bedrif-tene falt paa hvert fylke pct.	Av det samlede antall bedrifter innen hvert distrikt var beliggende i by pct.
Østfold	108	89	32	229	4,8	66,1
Akershus	94	31	16	141	2,9	2,1
Kristiania	473	673	5	1151	23,7	100,0
Hedemark	78	5	23	106	2,2	20,8
Opland	41	5	9	55	1,1	52,7
Buskerud	68	54	8	130	2,7	82,3
Vestfold	80	56	16	152	3,1	73,0
Telemark	96	109	14	219	4,5	71,0
Aust Agder	29	37	7	73	1,5	63,0
Vest Agder	61	80	5	146	3,0	87,0
Rogaland	149	177	11	337	6,9	89,6
Hordaland	35	43	60	138	2,8	-
Bergen	199	276	6	481	9,9	100,0
Sogn og Fjordane	1	45	-	46	0,9	24,1
Møre	71	248	8	327	6,7	77,4
Sør Trøndelag	100	314	6	420	8,6	77,4
Nord Trøndelag	25	61	16	102	2,1	32,4
Nordland	16	269	4	289	5,9	14,2
Troms	20	98	2	120	2,5	39,2
Finnmark	5	200	-	205	4,2	36,6
Riket	1749	2870	248	4867	100,0	71,3

Man ser herav at 1151 eller omtrent en fjerdepart av det samlede antall bedrifter er beliggende i Kristiania. Ellers er bedriftene

1) Det samlede antall virksomheter i de 3 grupper har efter „Industristatistikk for årene 1916 og 1917“ i 1916 vokset til ca. 7300 og i 1917 til vel 7700.

2) Heri ikke medregnet de tilsynspliktige bedrifter i sten- og jordindustrien.

forholdsvis jevnt fordelt over hele landet, idet der på hvert av de øvrige fylker faller gjennemsnittlig 3 à 4 pct., og intet av dem har mindre enn 0,9 pct. (Sogn og Fjordane) og intet mere enn 9,9 pct. (Bergen) av bedriftene.

Den største del av virksomhetene hører hjemme i byene, idet dette er tilfelle med ikke mindre enn 71,3 pct. Blandt de fylker, hvor byene har langt flere bedrifter enn herredene, må nevnes Rogaland, Vest Agder, Buskerud, Møre og Sør Trøndelag, hvor henholdsvis 89,6 pct., 87 pct., 82,3 pct., 77,4 pct. og 77,4 pct. av bedriftene finnes i byene. På den annen side er bedriftene særlig i Akershus og Nordland mest utbredt i landdistriktene, som har henholdsvis 97,9 og 85,8 pct. av de to fylkers her behandlede virksomheter.

III. Antall arbeidere.

1. Det vilde ha vært ønskelig, om der kunde skaffes en fullstendig oversikt over antallet av arbeidere, som beskjeftiges i de her omhandlede bedrifter. Man vilde nemlig derved ha kunnet konstatere, hvor mange arbeidere der vilde berøres av en utvidelse av fabrikktilsynets område i den av komiteen påtenkte utstrekning.

Det materiale, som foreligger, er imidlertid ikke egnet til å belyse dette med nøiaktighet.

Visstnok inneholder de oppgaver, som hvert år innsendes til Riksforsikringsanstalten av de forskjellige bedrifter også opplysninger om antallet av arbeidere, fordelt såvel etter kjønn som etter alder over eller under 16 år. Disse opplysninger gjelder imidlertid det samlede antall arbeidere i årets løp innen hver enkelt bedrift. Og da arbeidsstokken i denne tid kan undergå store forandringer, idet en rekke arbeidere kan gå fra bedrift til bedrift, vilde man ved å legge disse oppgaver til grunn komme til et altfor høit antall. Oppgavene blir derfor heller ikke offentliggjort i Riksforsikringsanstaltens industristatistikk.

Da det således ikke er mulig å fastslå det *virkelige* antall arbeidere, får Riksforsikringsanstalten for allikevel å kunne gi et begrep om de enkelte virksomhetsarters betydning i industristatistikken meddelt det *beregnete* antall arbeidere (det gjennomsnittlige antall forsikrede personer) innen hver av disse. Der er herunder gått frem på den måte, at man for hver bedrift har dividert antallet av dagsverk med den for bedriften oppgivne driftstid. Det herved fremkomne tall blir ikke ensbetydende med det virkelige antall arbeidere. En hel del bedrifter er nemlig ganske kortvarige. Og det er vel mulig, at de ved disse beskjeftigede arbeidere i årets løp kan ha vært selsatt efter hinanden ved flere sådanne kortvarige virksomheter, således at de i virkeligheten blir regnet flere ganger. Dette beregnede

antall arbeidere vil derfor antagelig også bli for stort, om enn den omstendighet, at Riksforsikringsanstalten har regnet med dagsverk á 10 timer, i nogen grad kan ha virket i motsatt retning; så meget som 10 timer har nemlig den gjennomsnittlige daglige arbeidstid neppe vært.

Ved istedet for med beregnede arbeidere å regne med det samlede antall årsverk ved de forskjellige bedrifter vil man på den annen side få et for lite antall personer, idet for det første en rekke arbeidere ikke er beskjeftiget i virksomheten det hele år og for det annet den gjennomsnittlige daglige arbeidstid — som nevnt — neppe har vært fulde 10 timer, mens Riksforsikringsanstalten har regnet med årsverk á 300 dagsverk á 10 timer. Mellem disse to yderpunkter må imidlertid det virkelige antall arbeidere antas å ligge uten at det dog med sikkerhet lar sig angi, om tallet ligger nærmere den ene grense enn den annen.

Nedenfor skal derfor på grunnlag av Riksforsikringsanstaltens „Industristatistik for aaret 1915“ for de to første grupper av bedrifter angis både det gjennomsnittlige antall forsikrede personer og antallet av årsverk.

For derhos også å belyse de enkelte bedrifters gjennomsnittlige størrelse innen de forskjellige faggrupper er ennvidere tilføiet en rubrikk som angir det gjennomsnittlige antall årsverk pr. bedrift.

For den 3. gruppes vedkommende derimot kan ikke tilsvarende oppgaver meddeles, da de bedrifter i sten- og jordindustrien som regelmessig beskjeftiger minst 5 mann allerede omfattes av den gjeldende fabrikktilsynslov og Riksforsikringsanstaltens industristatistikk ikke inneholder oppgaver over hvorledes antallet av personer og årsverk fordeler sig særskilt på de tilsynspliktige og ikke tilsynspliktige bedrifter. For imidlertid også her å gi et begrep om de ikke tilsynspliktige bedrifters størrelse, som jo alene har betydning for nærværende undersøkelse, har man foretatt skjønnsmessige beregninger over antallet av årsverk i disse virksomheter på grunnlag av de utskrevne tellekort for 1916.

2. Antallet av beregnede personer og årsverk for *anleggs- og byggevirkomheten* fremgår av følgende tabell VIII:

Tabell VIII.

Anleggs- og byggevirksomheter.	Gjennem- snittlig antall forsikrede personer: beregnete personer.	Antall årsverk.	Antall årsverk pr. bedrift innen hver branche.
<i>a. Byggeforetagender.</i>			
Byggearbeider (opførelse og vedlikehold av huser)	8785	4894	4.0
Mindre reg. av elver, åer og bekker etc.....	705	189	2.9
Entreprenørforretninger	1821	1716	74.6
Utbygning av kraftanlegg (store)	3264	2327	64.7
Fabrikkanlegg o. l. (store).....	1728	1630	148.2
Øvrige byggeforetagender	2240	1366	6.0
Byggeforetagender underrett	18543	12122	7.7
<i>b. Bygningshåndverk.</i>			
Taktekning, opsetning og rep. av lynavledere	55	30	1.7
Murerarbeide	797	618	5.8
Tømmermannsarbeide	28	18	3.0
Bygningshåndverk underrett	880	666	5.1
<i>c. Bierherv til bygningsfaget.</i>			
Malerarbeide	1723	1226	2.6
Gass- vann- og kloakkledningsarbeide etc.	687	594	6.6
Innlegning av elektr. lys og kraft, ringeledn. etc.	1016	981	11.1
Montering og rep. av telegraf- og telefonlinjer etc.	839	718	7.2
Øvrige bierherv til bygningsfaget	675	392	1.5
Bierherv til bygningsfaget underrett	4940	3911	3.8
Anleggs- og bygningsvirksomheter i alt	24363	16699	6.1

Herav ses, at der i anleggs- og byggevirksomheten i alt var 24,363 beregnede personer og 16,699 årsverk i 1915. Den største del både av personer og årsverk faller på byggeforetagendene, idet disse har 76,1 pct. av personene og 72,6 pct. av årsverkene under hele gruppen. Blandt byggeforetagendene er det igjen byggearbeidene der inntar den mest fremtredende plass med henholdsvis 8,785 personer og 4,894 årsverk.

Undergruppen „byggeforetagender“ og under denne igjen „mindre reguleringsarbeider ved elver og lign.“ samt „byggearbeider“ viser også en meget stor forskjell mellom antallet av forsikrede personer

og antallet av årsverk, hvori ligger, at det her for en ikke liten del dreier sig om kortvarige bedrifter. Og det samme er i adskillig utstrekning også tilfellet i en rekke andre faggrupper som f. eks. utbygning av større kraftanlegg og malerarbeide.

Endelig ses av tabellen, at der med hensyn til fordelingen av årsverk på de forskjellige bedrifter ikke er nogen betydelig avvikelse mellom de enkelte faggrupper i de to undergrupper b og c og hele gruppen underrett. Anderledes er det derimot, forsåvidt angår byggeforetagene, hvor „entreprenørforretninger“, „utbygning av kraftanlegg“ og „fabrikkanlegg“ har henholdsvis 74,6, 64,7 og 148,2 årsverk pr. bedrift. Heri ligger at hele anleggs- og byggevirksomheten med undtagelse av de 3 fremhevede underavdelinger vesentlig består av ganske små foretagender.

3. Hvad angår fordelingen av personer og årsverk på de forskjellige underavdelinger under gruppen *lager- og transportbedrifter*, så fremgår denne av følgende tabell IX:

Tabell IX.

Lager- og Transportbedrifter.	Gjennemsnittlig antall forsikrede personer	Antall årsverk.	Antall årsverk pr. bedrift innen hver branche.
<i>a. Transportbedrifter.</i>			
Jernbanedrift (privat)	2131	2127	177,3
Sporveidsdrift (ekskl. kraftstasjon)	1148	1146	191,0
Lastning og losning av skiber etc.....	5254	4109	8,3
Transp. og spedisjonsf. med eller uten tilh. lagerarb.	1516	1429	3,6
Øvrige transportbedrifter	57	46	4,6
Transportbedrifter underrett	10106	8857	9,7
<i>b. Lagerbedrifter.</i>			
Arbeidere i eller ved pakkhus og lagere, ekskl. lastning og losning av skiber etc.	3371	3235	4,8
Arbeidere i eller ved pakkhus og lagere med tilhørende lastning og losning av skiber etc.....	6630	4957	4,7
Kull- koks- og vedoplagn inkl. lastning og losning av skiber etc.....	1052	938	7,2
Øvrige lagerbedrifter	1237	1091	7,4
Lagerbedrifter underrett	12290	10221	5,1
Lager- og transportbedrifter i alt	22396	19078	6,5

Av tabellen vil ses, at av de 22,396 beregnede personer i lager- og transportbedriftene var 10,106 beskjeftiget i transportbedriftene og 12,290 i lagerbedriftene. Disse to undergrupper er således praktisk talt like store. Blandt de største underavdelinger i gruppen må fremheves „Lastning og losning av skiber etc.“ og „Arbeide i eller ved pakkhuse og lagere med tilhørende lastning og losning av skibe etc.“ med henholdsvis 5,254 og 6,630 personer. Med hensyn til de 19,078 årsverk fordeler de sig på de forskjellige virksomhetsgrener i nogenlunde det samme forhold som personene; således har de to undergrupper hver omtrent like mange årsverk og på de to ovennevnte største underavdelinger faller der henholdsvis 4,109 og 4,957 årsverk.

Som det var å vente efter transportbedriftenes konstante natur faller for disses vedkommende antallet av årsverk meget høit i forhold til antallet av beregnede personer; bare for underavdelingen „lastning og losning av skibe etc.“ er der nogen større forskjell, idet det her dreier sig om virksomheter, der ikke som jernbaner og sporveier er igang hver dag. Noget lignende gjelder også for gruppen „lagerbedrifter“.

Med hensyn til de enkelte bedrifters størrelse ses av tabellen, at antallet av årsverk pr. bedrift innen hver branche er nogenlunde ens i hele gruppen. Gjennemsnittet for hele denne er 6,5 og for de to undergrupper henholdsvis 9,7 og 5,1. At gjennemsnittet for transportbedriftene er såvidt høit som 9,7 skyldes storbedriftene innen jernbane- og sporveisdriften. Bortsett fra disse må imidlertid også lager- og transportgruppen sies gjennemgående å bestå av små foretagender.

4. Fordelingen av de beregnede årsverk i de ikke tilsynspliktige bedrifter i *sten- og jordindustrien* vises i følgende tabell X:

Tabell X.

Sten- og jordindustri	Beregnet antall årsverk i de 175 bedrifter som har avgitt opgaver over arbeidstiden.	Beregnet antall årsverk i de 248 ikke tilsynspliktige bedrifter som er medtatt i nærværende undersøkelse.	Beregnet antall årsverk pr. bedrift innen hver branche.
<i>a. Stenbrudd.</i>			
Stenbrudd	87	130	8,7
Stenbrudd inklusive tilhugning	133	166	3,3
Skiferbrudd	70	94	1,7
I alt	290	390	3,3
<i>b. Foredling av sten.</i>			
Stenhugning	26	44	4,4
Cementvarefabrikker, o. l.	22	35	4,4
Kalkbrennerier og magnesitverk (med utv. av råmatr.)	62	73	5,6
Øvrige bedrifter	23	33	2,5
I alt	133	185	4,2
<i>c. Foredling av jord.</i>			
Teglverk (hovedsakelig maskinformning)	4	4	4,0
Teglverk (hovedsakelig håndformning)	43	49	6,1
Pottemakerier	57	57	8,1
Torvstrø- torvmull- og brenntorvfabrikasjon	129	213	5,6
Ler- sand- og grustak	41	95	3,4
Kisलगurfabrikasjon	5	5	5,0
I alt	279	423	5,1
<i>d. Glass.</i>			
Glassverk	3	3	3,0
Sten- og jordindustri i alt	705	1001	4,0

I denne tabell fremstilles i 1. rubrikk antallet av årsverk i 175 ikke tilsynspliktige bedrifter beregnet på grunnlag av de av disse meddelte opgaver over det samlede antall arbeidstimer i året 1916 og den ukentlige arbeidstid under forutsetning av, at hvert årsverk gjennomsnittlig representerer 50 ukeverk. For de øvrige 73 bedrifter, for hvilke tellekort er utskrevet, mangler opgaver over den ukentlige arbeidstid. Går man imidlertid ut fra, at disse har sysselsatt arbeidere i samme utstrekning som de virksomheter, der har oppgitt den ukentlige arbeidstid, kan man på grunnlag av opgavene i 1ste

kolonne beregne antallet av årsverk i hver enkelt virksomhetsgren således som foretatt i 2den kolonne, hvorefter antallet av årsverk i de 248 ikke tilsynspliktige bedrifter, som her behandles, blir 1001. Da Riksforsikringsanstalten i sin industristatistikk for 1915 regner med 6,873 årsverk innen sten- og jordindustrien, skulde det altså være ca. 85 pct. av årsverkene, som faller på de bedrifter som allerede omfattes av den nu gjeldende fabrikktilsynslov.

Av de 1001 årsverk faller 509 eller ca. halvparten på de tre underavdelinger: „stenbrudd“. „stenbrudd inkl. tilhugning“ og „torvstrø- torvmull- og brenntorvfabrikasjon“.

Av tabellen ses, at det gjennomsnittlige antall årsverk pr. bedrift i hele gruppen er 4 og i de 4 undergrupper henholdsvis 3,3, 4,2, 5,1 og 3. De eneste nevneverdige avvikelser fra disse gjennomsnitt viser stenbruddene, teglverkene (hovedsakelig håndformning) og pottemakeriene med et gjennomsnittlig antall årsverk på henholdsvis 8,7, 6,1 og 8,1. Grunnen til at disse virksomheter ikke er tilsynspliktige må formentlig ligge deri at de er sesongbedrifter, som til enkelte tider kan beskjeftige mange personer, men som regelmessig bare beskjeftiger under 5 arbeidere.

5. Som en kortfattet oversikt over avsnittet skal her nevnes, at der i 1915 i de 2 grupper: „anleggs- og byggevirksomheter“ og „lager- og transportbedrifter“ ialt var 46 759 gjennomsnittlig forsikrede personer og 35 777 årsverk eller henholdsvis 20,9 pct. og 18,6 pct. av det samlede antall personer og årsverk i rikets industri.¹⁾ Det gjennomsnittlige antall årsverk pr. bedrift i hele riket var 12,2, mens gjennomsnittet i de to grupper henholdsvis 6,1 og 6,5. Både anleggs- og byggevirksomhetene og lager- og transportbedriftene er således gjennomgående betydelig mindre foretagender enn rikets øvrige bedrifter.

Hvad de ikke tilsynspliktige bedrifter i sten- og jordindustrien angår, så har disse 248 eller ca. 42 pct. av alle bedrifter i gruppen, men kun 1 001 årsverk eller ca. 15 pct. av det samlede antall årsverk, således at der på hver av de 248 bedrifter faller gjennomsnittlig 4 årsverk.

Da antallet av kvinner og barn under 16 år i de her behandlede industrigrener kun utgjør en ganske liten procent av den samlede arbeidsstokk, har man funnet det mindre nødvendig i det foregående å foreta nogen fordeling av årsverkene særskilt på voksne og barn og på menn og kvinner. For imidlertid å gi ialfall en oversikt herover hitsettes følgende tabell XI:

¹⁾ Mens antallet av arbeidere i de 3 av undersøkelsen omfattede virksomhetsgrener ifølge dette i 1915 skulde ha utgjort omkring 40 000, har antallet i 1916 neppe utgjort under 45 000 og i 1917 neppe under 50 000. Se „Sociale Meddelelser“ nr. 2 for 1920.

Tabell XI.

Grupper.	Årsverk.				
	Voksne.		Barn.		
	M.	K.	M. ¹	K. ¹	Tils.
I. Anleggs- og byggevirksomheter.					
a. Byggeforetagender	12052,0	13,9	56,1	-	56,1
b. Bygningshåndverk	660,0	-	5,4	-	5,4
c. Bierhverv til bygningsfaget....	3750,0	2,5	159,0	0,1	159,1
I alt	16462,0	16,4	220,5	0,1	220,6
II. Lager- og transportbedrifter.					
a. Transportbedrifter	8692,5	109,0	52,3	3,6	55,9
b. Lagerbedrifter	8981,1	1002,0	185,2	52,3	237,5
I alt	17673,6	1111,0	237,5	55,9	293,4
III. Sten- og jordindustri.					
a. Stenbrudd.....	387,0	1,0			2,0
b. Foredling av sten	179,0	-			6,0
c. Foredling av jord	362,0	32,0			29,0
d. Glass	3,0	-			-
I alt	931,0	33,0			37,0

Herav ses, at den alt overveiende del av årsverkene utføres av voksne menn. Således faller i den første gruppe kun 0,1 pct. av årsverkene på voksne kvinner og 1,3 pct. på barn. I den annen gruppe er forholdet henholdsvis 5,8 pct. og 1,5 pct. og i den tredje henholdsvis 3,3 pct. og 3,7 pct.

¹ For sten- og jordindustriens vedkommende har man ikke kunnet beregne hvor mange årsverk der faller særskilt på gutter og piker.

IV. Arbeidstiden.

1. Et hovedøiemed med nærværende undersøkelse har — som i innledningen antydnet — vært å gi en oversikt over arbeidstidens lengde, idet man derved vilde få det fornødne materiale for en bedømmelse av, hvilken betydning en lovbestemmelse om arbeidstidens begrensning vilde ha.

De opplysninger, som foreligger herom i de til Riksforsikringsanstalten innsendte årlige oppgaver er imidlertid ikke så fullstendige, som ønskelig kunde være. Dels angir de ikke den daglige arbeidstid, men bare den ukentlige, og dels mangler ofte oppgaver over arbeidstiden helt.

Det er imidlertid — som i innledningsavsnittet fremhevet — lite sannsynlig, at man ved utsendelsen av særskilte spørreskjemaer vilde ha fått et bedre materiale. Bedriftene har nemlig interesse av til Riksforsikringsanstalten å avgi opplysning om sine arbeidstidsforhold, idet de isåfall opnår visse fordeler ved premieberegningen. Når derfor opplysninger herom helt mangler, er grunnen antagelig den, at arbeidsforholdene er såvidt uregelmessige, at bestemte oppgaver vanskelig kan gis. Og hvad endelig den omstendighet angår, at opplysninger mangler om den daglige arbeidstid, antas dette å være av forholdsvis mindre betydning, idet det viktigste formentlig er, hvor lang den faktiske arbeidstid i løpet av uken er.

De i det følgende meddelte oppgaver er således bare bygget på det i Riksforsikringsanstalten beroende materiale for året 1916 og er derfor allerede på forhånd innskrenket til de bedrifter, for hvilke tellekort er blitt utskrevet. Adskillige av disse har imidlertid — som allerede nevnt — ingen opplysning meddelt om arbeidstiden, således at det ialt kun er 3 006 bedrifter eller 61,7 pct. av de i avsnitt II omtalte 4 867 bedrifter, som danner grunnlaget for den følgende fremstilling.

Ved bearbejdeljen av det foreliggende materiale har man gått frem på den måte, at man for hver enkelt bedrift har beregnet antallet av de i 1916 utførte *ukeverk*, idet man har dividert det samlede antall arbeidstimer i årets løp med den ukentlige arbeidstid i virksomheten.

For å få arbeidstidsforholdene innen de her omhandlede virksomhetsgrener fullt belyst, er det nemlig ikke tilstrekkelig å konstatere antallet av *bedrifter* med arbeidstid av forskjellig varighet (under 48 timer pr. uke, 48—54 timer pr. uke o. s. v.). Der må også tas hensyn til *de enkelte bedrifters betydning*. Den beste målestokk i så henseende vilde naturligvis ha vært arbeiderantallet i hver enkelt bedrift. Som anført i forrige avsnitt lar imidlertid dette sig ikke oplyse, og man er derfor henvist til det antall ukeverk, som er blitt arbeidet i de forskjellige virksomheter.

I det følgende skal arbeidstiden i hver enkelt av de 3 grupper behandles særskilt.

2. Arbeidstiden i anleggs- og byggevirksomheten.

a. Til belysning av hvorledes arbeidstiden stiller sig for *voksne menn* hitsettes omstående tabell XII:

Det vil ses av tabellen, at man for anleggs- og byggevirksomheten har fått opgave over 532 430 ukeverk for menn, hvorav 321 930 faller på byggeforetagene, 40 230 på bygningshåndverket og 170 270 på bierhverv til byggningsfaget.

Med hensyn til mennenes arbeidstid i de enkelte underavdelinger innen byggeforetagene viser det sig, at denne er særlig lang i byggearbeidet, idet ikke mindre enn 66,1 pct. av ukeverkene her er på 56—57 timer og 5,7 pct. på 57½ time og derover. Den forholdsvis lange arbeidstid her er av så meget desto større betydning som de heromhandlede ukeverk i byggearbeidet utgjør over halvparten av samtlige ukeverk for menn under byggeforetagene. Under utbygning av kraftanlegg (store) er arbeidstiden forholdsvis ennu mere ugunstig enn under byggearbeidene, idet her praktisk talt alle ukeverk eller nøiaktig 93,8 pct. av dem er på 56 timer og derover, og ca. 15 pct. av ukeverkene er på mere enn 60 timer. Og hvad arbeidstiden i entreprenørforretningene angår, kan nevnes at 87,3 pct. av ukeverkene er på 56—57 timer. Man må imidlertid ved bedømmelsen av arbeidstidens lengde i de to siste underavdelinger ta i betraktning, at disse på langt nær spiller så stor rolle som byggearbeidene, idet de av menn utførte ukeverk under kraftanleggene og entreprenørforretningene kun utgjør henholdsvis 15,2 og 13,1 pct. av det samlede antall

Tabell XII.

Anleggs- og byggevirsomheter m. m.	Antallet (i hundreder) av de av menn utførte ukeverk på										
	Under 40 timer.	40—48 timer.	48 $\frac{1}{2}$ —50 $\frac{1}{2}$ time.	51—52 $\frac{1}{2}$ time.	53—54 timer.	54 $\frac{1}{2}$ —55 $\frac{1}{2}$ time.	56—57 timer.	57 $\frac{1}{2}$ —59 $\frac{1}{2}$ time.	60 timer.	Over 60 timer.	Tilsammen.
	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.
<i>a. Byggeforetagender.</i>											
Byggearbeider (opførelse og vedlikeh. av huser)	—	11,4	61,3	104,1	200,5	120,9	1169,5	34,2	64,8	1,7	1768,4
Kanaler, sluser, damme, vassdragsreguleringer..	—	—	—	—	71,0	—	38,2	27,6	—	—	136,8
Demoleringsarbeider	—	—	—	—	—	—	0,2	—	—	—	0,2
Anlegg av jernbaner	—	—	—	—	—	—	24,3	—	—	—	24,3
Montering av maskiner etc.....	—	0,7	—	—	1,2	4,7	0,5	—	—	—	7,1
Havnearbeider	—	—	—	—	—	—	12,6	—	—	—	15,6
Tunnelbygning	—	—	—	—	—	—	—	—	3,0	—	2,2
Velbygning	—	7,6	—	—	—	—	—	1,5	0,7	—	11,9
Mindre reguleringer av elve, åer og bekker etc..	0,4	0,3	—	—	7,6	10,4	15,4	—	13,1	—	47,2
Cement- og betonarb., støpn. av fundamenter...	—	—	—	—	—	—	22,1	—	—	—	22,1
Fundamentering og grunnmuring (ekskl. stembrytning) etc.	—	5,7	—	—	0,3	—	7,8	—	—	—	13,8
Fundamentering og grunnmuring (eventuelt i forbindelse med stembrytning) etc.....	—	6,1	19,1	5,0	7,1	21,3	30,3	2,2	25,9	—	117,0
Vedlikehold av gater og veie.....	—	—	—	—	—	—	—	0,6	2,2	—	2,8
Asfaltering	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,9
Entreprenørførretninger	—	—	—	—	53,9	—	366,6	—	—	—	420,5
Utbygning av kraftanlegg (mindre)	—	—	—	—	0,9	—	6,8	—	1,6	—	9,3
Utbygning av kraftanlegg (store)	—	—	—	—	16,7	13,4	172,6	208,0	5,7	73,4	489,8
Fabrikkanlegg	—	—	—	—	12,6	—	78,9	—	34,9	—	126,4
Byggeforetagender i alt	0,4	31,8	80,4	109,1	371,8	183,3	1938,2	276,3	152,9	75,1	3219,3
<i>b. Bygningshåndverk.</i>											
Taktekning, opsetning og reparasj. av lynavledere	—	—	—	0,4	11,2	7,7	1,4	—	0,6	—	21,3
Murerarbeide.....	—	11,2	5,0	55,6	23,1	7,6	276,7	—	—	—	379,2
Tømmermannsarbeide	—	—	—	—	—	—	1,8	—	—	—	1,8
Bygningshåndverk i alt	—	11,2	5,0	56,0	34,3	15,3	279,9	—	0,6	—	402,3
<i>c. Bierhverv til bygningsfaget.</i>											
Malerarbeide	—	14,8	12,5	47,7	97,1	58,8	321,5	10,0	13,8	—	576,2
Glassmesterarbeide	—	0,3	—	—	4,2	—	24,8	—	0,7	—	30,0
Bygningsssmedarbeide	—	—	—	—	0,6	5,9	1,4	—	—	—	7,9
Bygningsblikkenslagerarbeide.....	0,5	3,5	0,9	1,8	9,6	0,3	27,9	0,1	1,6	—	46,2
Bygnings snekkerarbeide	—	—	—	—	—	—	17,8	—	—	—	17,8
Gass-, vand- og kloakledningsarbeide etc.	—	0,4	1,4	25,5	43,8	12,7	267,0	1,2	0,3	—	352,3
Tapetserarbeide.....	—	—	—	—	6,0	3,8	8,6	—	0,6	—	19,0
Innlegning av elektrisk lys og kraft, ringeledning- inger og hustelefoner	—	—	1,6	1,0	83,0	237,0	67,1	5,5	4,2	—	399,4
Montering og reparasj. av telegr.- og tlf.linjer etc.	—	2,5	0,1	40,0	33,7	76,0	32,4	—	59,0	—	243,7
Nedlegning av gulvfliser, paalegning av gulv- og annen bekledningsmasse etc.	—	—	—	—	0,5	—	2,8	—	—	—	3,3
Gips- og stukkaturarbeide	—	—	—	—	1,2	—	3,4	—	—	—	4,6
Opsetning av markiser og lignende	—	—	—	—	2,1	—	—	—	0,2	—	2,3
Bierhverv til bygningsfaget i alt	0,5	21,5	16,5	116,0	281,8	394,5	774,7	16,8	80,4	—	1702,7
Anleggs- og byggevirsomheter i alt	0,9	64,5	101,9	281,1	687,9	593,1	2992,8	293,1	233,9	75,1	5324,3

ukeverk under byggeforetagene. Den korteste arbeidstid innen byggeforetagene forekommer ved fundamentering og grunnmuring (ev. i forb. med stembrytn.) etc., hvor 32 pct. av ukeverkene er på 54 timer og derunder; men dette veier ikke stort, da der her kun er 11 700 ukeverk.

Menneses arbeidstid i bygningshåndverket, og da særlig i murerarbeidet, som har ca. 95 pct. av ukeverkene, er gjennomgående lang. Således er 70 pct. av ukeverkene i bygningshåndverket på 56—57 timer. Til gjengjeld forekommer der praktisk talt ingen ukeverk på over 57 timer.

Hvad arbeidstiden i bierhvervene angår, så er denne i det store og hele ikke så lang som innen byggeforetagene. I malerarbeidet er således ca. 60 pct., i gass-, vand- og kloakledningsarbeidet ca. 76 pct. og under arbeide med innlegning av elektrisk kraft, ringeledninger og hustelefoner over 19 pct. av ukeverkene paa 56 timer og derover. Med hensyn til underavdelingen montering og reparasjon av telegraf- og telefonlinjer etc. må det nevnes at 24,2 pct. av ukeverkene her er på 60 timer.

b. Kvinner forekommer praktisk talt ikke i anleggs- og byggevirksomheten.

Av *barn* under 16 år derimot er der en del; således har man for denne gruppe, som det fremgår av omstående tabell XIII fått opgave over 19 100 ukeverk for barn.

Tabell XIII.

Anleggs- og byggevirkksomheter m. m.	Antallet (i hundreder) av de av barn utførte ukeverk på								
	40—48 timer.	48 ¹ / ₂ —50 ¹ / ₂ time.	51—52 ¹ / ₂ time.	53—54 timer.	54 ¹ / ₂ —55 ¹ / ₂ time.	56—57 timer.	57 ¹ / ₂ —59 ¹ / ₂ time.	60 timer.	Tilsammen.
<i>a. Byggeforetagender.</i>	100 uk. v.	100 uk. v.	100 uk. v.	100 uk. v.	100 uk. v.	100 uk. v.	100 uk. v.	100 uk. v.	100 uk. v.
Byggearbeider (opførelse og vedlikeh. av huser)....	—	—	0,4	1,1	0,5	13,8	—	0,8	16,6
Kanaler, sluser, damme, vassdragsreguleringer....	—	—	—	5,6	—	2,0	1,6	—	9,2
Anlegg av jernbaner.....	—	—	—	—	—	0,3	—	—	0,3
Tunnelbygning.....	—	—	—	—	—	—	0,3	—	0,3
Mindre reg. av elve, åer og bekker etc.....	—	—	—	—	—	0,5	—	—	0,5
Entreprenørforetninger.....	—	—	—	1,5	—	9,7	—	—	11,2
Utbygning av kraftanlegg (mindre).....	—	—	—	—	—	0,5	—	—	0,5
Utbygning av kraftanlegg (store).....	—	—	—	1,2	0,9	11,5	13,7	5,7	33,0
Fabrikkanlegg.....	—	—	—	0,7	—	3,4	—	1,5	5,6
Byggeforetagender i alt	—	—	0,4	10,1	1,4	41,7	15,6	8,0	77,2
<i>b. Bygningshåndverk.</i>									
Taktekning, opsetn. og rep. av lynavledere.....	—	—	—	1,2	—	—	—	—	1,2
Murerarbeide.....	—	—	—	—	—	0,5	—	—	0,5
Bygningshåndverk i alt	—	—	—	1,2	—	0,5	—	—	1,7
<i>c. Bierhverv til bygningsfaget.</i>									
Malerarbeide.....	0,5	1,4	1,1	2,3	2,8	6,3	—	—	14,4
Glassmesterarbeide.....	—	—	—	1,2	—	0,2	—	—	1,4
Bygningsmedarbeide.....	—	—	—	—	0,5	0,4	—	—	0,9
Bygningsblikkenslagerarbeide.....	0,7	—	—	1,6	—	0,5	—	0,3	3,1
Gass-, vand- og kloakkledningsarbeide etc.....	—	—	0,3	2,5	0,5	6,3	0,7	—	10,3
Innlegn. av elektrisk lys og kraft, ringeledn.....	—	—	—	7,3	19,5	6,6	—	—	33,4
Mont. og rep. av telegraf- og tlf.linjer etc.....	—	—	24,8	2,4	15,2	0,4	—	5,5	48,3
Nedlegn. av gulvfliser, pålegning av gulv- og annen bekledningsmasse.....	—	—	—	—	—	0,3	—	—	0,3
Bierhverv til bygningsfaget i alt	1,2	1,4	26,2	17,3	38,5	21,0	0,7	5,8	112,1
Anleggs- og byggevirkksomheter i alt	1,2	1,4	26,6	28,6	39,9	63,2	16,3	13,8	191,0

Barnene beskjeftiges mest i bierhvervene og byggeforetagendene. Hvad arbeidstiden angår, er ca. 54 pct. av de ukeverk barnene har utført i byggeforetagendene på 56—57 timer, og under bierhvervene er 19 pct. av ukeverkene på 56—57 timer og 34,4 pct. på 54¹/₂—55¹/₂ time.

c. I følgende tabell XIV gis en oversikt over de stedlige forskjelligheter med hensyn til ukeverkens lengde under byggeforetagendene:

Tabell XIV.

Fylker.	Antallet (i hundreder) av de i underavdelingen byggeforetagender utførte ukeverk på							
	Antall bedrifter.	Antall bedrifter med opsett ar-beidstid.	48 timer og derunder. ¹		54 $\frac{1}{2}$ timer og derover.			Samlet antall ukeverk.
			M.	B.	M.	K.	B.	
<i>Byer.</i>			100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk
Østfold	30	19	-	3,6	-	53,0	-	56,6
Akershus	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristiania	120	79	0,7	59,3	1,0	731,2	5,3	797,5
Hedmark	4	3	-	-	-	4,9	-	4,9
Opland	8	8	-	22,5	-	29,7	0,6	52,8
Buskerud	19	15	-	-	-	68,5	-	68,5
Vestfold	24	17	2,5	50,3	-	38,2	-	91,0
Telemark	28	9	-	-	-	20,8	-	20,8
Aust-Agder	2	2	-	5,4	-	6,3	-	11,7
Vest-Agder	23	22	1,3	24,8	0,2	39,0	1,1	66,4
Rogaland	48	46	4,7	182,3	1,7	45,2	1,4	235,3
Hordaland	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergen	58	51	11,8	25,5	-	352,3	2,0	391,6
Sogn og Fjordane ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Møre	25	21	-	46,6	-	15,4	-	62,0
Sør Trøndelag	22	19	-	3,1	-	182,2	3,3	188,6
Nord Trøndelag	1	1	-	0,7	-	-	-	0,7
Nordland	2	1	-	-	-	9,5	-	9,5
Troms	6	4	-	-	-	7,9	-	7,9
Finnmark	2	1	-	8,3	-	-	-	8,3
Sum	422	318	21,0	432,4	2,9	1604,1	13,7	2074,1
<i>Bygder.</i>								
Østfold	14	12	-	3,0	-	21,2	-	24,2
Akershus	70	48	2,7	28,1	1,1	184,8	4,3	221,0
Hedmark	48	28	0,4	9,9	-	16,3	-	26,6
Opland	13	4	-	0,9	-	9,5	-	10,4
Buskerud	9	5	-	71,0	5,6	38,8	2,8	118,2
Vestfold	15	12	0,2	6,6	-	18,3	0,9	26,0
Telemark	13	10	0,3	-	-	234,2	16,9	251,4
Aust-Agder	10	7	-	-	-	33,8	1,6	35,4
Vest-Agder	7	5	-	5,5	0,9	60,9	3,0	70,3
Rogaland	11	6	-	0,9	-	105,7	9,5	116,1
Hordaland	27	18	-	3,0	-	98,2	3,2	104,4
Sogn og Fjordane ..	1	1	-	-	-	30,4	1,4	31,8
Møre	4	1	-	-	-	0,2	-	0,2
Sør Trøndelag	5	3	-	-	-	6,1	-	6,1
Nord Trøndelag	2	1	-	-	-	0,5	-	0,5
Nordland	4	2	-	-	-	160,9	1,3	171,6
Troms	3	2	7,6	-	-	1,9	-	9,5
Finnmark	1	-	-	-	-	-	-	-
Sum	257	165	11,2	128,9	7,6	1021,7	53,0	1223,7
Hovedsum	679	483	32,2	561,3	10,5	2625,8	66,7	3297,8

¹ Ingen ukeverk for kvinner og barn.

² Ingen ukeverk for kvinner.

Herav fremgår at der av ukeverk på 48 timer og derunder kun er 3,220, hvorav vel 60 pct. eller 1,940 ukeverk faller på Bergen og herredene i Troms. Ukeverk på $48\frac{1}{2}$ —54 timer, hvorav der er 57,180, forekommer mest i Kristiania og byene i Vestfold, Rogaland og Møre samt herredene i Buskerud, som tilsammen har 41,780 ukeverk eller ca. 73 pct. av det samlede antall ukeverk på $48\frac{1}{2}$ —54 timer. Av distrikter med mange ukeverk på $54\frac{1}{2}$ time og derover må særlig nevnes Kristiania, Bergen og Trondhjem samt herredene i Akershus, Telemark, Rogaland, Hordaland og Nordland, som tilsammen har vel 210 000 ukeverk på $54\frac{1}{2}$ time og derover.

Det synes således, at arbeidstidsforholdene stiller sig forholdsvis forskjellig i de forskjellige fylker. For imidlertid å erholde en bedre oversikt herover hitsettes (side 31) en tabell (tabell XV) som viser, hvor mange procent av de utførte ukeverk innen hvert enkelt fylkes by- og landdistrikter faller innen hver av de 3 arbeidstidsgrupper „48 timer og derunder“, $48\frac{1}{2}$ —54 timer“ og „over 54 timer“.

Tabellen viser, at i byene over $\frac{3}{4}$ og i landdistriktene ennu større procent av arbeidet er utført under en arbeidstid, som er over 54 timer. Tar man byene og landdistriktene under ett, blir det tilfellet med ialt 81,7 pct. av det utførte arbeide.

Betrakter man de enkelte fylker hver for sig, fremgår det, at de 3 store byer Kristiania, Bergen og Trondhjem for den alt overveiende del har en arbeidstid av over 54 timer. I utpreget motsætning hertil står byene i Rogaland, hvor $\frac{4}{5}$ av samtlige ukeverk er på 54 timer eller derunder. Og da dette fylke er et av dem, hvor byggeforetagender forekommer i størst utstrekning, er det for en vesentlig del arbeidsforholdene i disse byer, som det må tilskrives, at en såvidt stor del som 22 pct. av samtlige ukeverk i byene er på 54 timer eller derunder. Av de fylker, hvor arbeider av heromhandlede slags er av noget større betydning om enn ikke i så fremtredende grad som i de allerede nevnte, kan særlig nevnes Møre og Vestfold med overveiende kortere arbeidstid, mens Vest-Agder og Oplands fylker i overveiende grad og Buskerud utelukkende har en lengere arbeidstid enn 54 timer.

Hvad landdistriktene angår, viser det sig, at arbeidstiden i alle fylker, hvor byggeforetagender forekommer i større utstrekning, er lang undtagen i Buskerud, hvor omkring 65 pct. av ukeverkene var på mellom 48 og 54 timer.

Det kan tenkes, at denne forskjell i arbeidstidsforholdene mellom de forskjellige egner i virkeligheten ikke er rent lokal, men i større eller mindre grad er av faglig natur. Som foran påvist inneslutter nemlig gruppen „byggeforetagender“ temmelig forskjelligartede

Tabell XV.

Fylker	Av samtlige ukeverk innen byggeforetagender falt på de forskjellige arbeidstidsgrupper følgende procent:							
	byer				bygder			
	48 timer og der- under.	48½ ti- me—54 timer.	Over 54 timer.	Tils.	48 timer og der- under.	48½ ti- me—54 timer.	Over 54 timer.	Tils.
Østfold	-	6,4	93,6	100,0	-	12,3	87,7	100,0
Akershus	-	-	-	-	1,2	13,2	85,6	100,0
Kristiania	0,1	7,6	92,3	100,0	-	-	-	-
Hedemark	-	-	100,0	100,0	1,5	37,4	61,1	100,0
Opland	-	42,6	57,4	100,0	-	8,7	91,3	100,0
Buskerud	-	-	100,0	100,0	-	64,8	35,2	100,0
Vestfold	2,7	55,3	42,0	100,0	0,7	25,3	74,0	100,0
Telemark	-	-	100,0	100,0	0,1	-	99,9	100,0
Aust-Agder	-	46,3	53,7	100,0	-	-	100,0	100,0
Vest-Agder	2,0	37,6	60,4	100,0	-	9,0	91,0	100,0
Rogaland	2,0	78,2	19,8	100,0	-	0,8	99,2	100,0
Hordaland	-	-	-	-	-	2,9	97,1	100,0
Bergen	3,0	6,5	90,5	100,0	-	-	-	-
Sogn og Fjordane	-	-	-	-	-	-	100,0	100,0
Møre	-	75,2	24,8	100,0	-	-	100,0	100,0
Sør-Trøndelag	-	1,7	98,3	100,0	-	-	100,0	100,0
Nord-Trøndelag	-	100,0	-	100,0	-	-	100,0	100,0
Nordland	-	-	100,0	100,0	-	-	100,0	100,0
Troms	-	-	100,0	100,0	79,7	-	20,3	100,0
Finmark	-	100,0	-	100,0	-	-	-	-
Hele landet	1,0	21,0	78,0	100,0	1,1	11,1	87,8	100,0

virksomhetsgrener, hvis stedlige fordeling og arbeidstidsforhold kan være høist ulike. Den tanke lar sig derfor ikke uten videre på forhånd avvise, at f. eks. den overveiende lange arbeidstid innen enkelte fylker for en ikke ringe del ialfall kan finne sin forklaring i den omstendighet, at enkelte særlige virksomhetsgrener med lang arbeidstid har samlet sig i disse distrikter.

Hensett hertil tør det ha sin interesse å undersøke, hvorledes forholdet for såvidt stiller sig innen den virksomhetsgren i denne gruppe, som er av ubetinget størst betydning, nemlig byggearbeider. I den anledning hitsettes følgende tabell XVI, der viser den procentvise fordeling av ukeverkene under byggearbeidene på de forskjellige arbeidstidsgrupper i de viktigste fylker:

Tabell XVI.

Fylker	Av samtlige ukeverk innen byggearbeider falt på de forskjellige arbeidstidsgrupper følgende procent:									
	byer					bygder				
	Ukeverk	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ -54 timer.	Over 54 timer.	Tils.	Ukeverk	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ -54 timer.	Over 54 timer.	Tils.
Østfold	5270,0		6,9	93,1	100,0	1964,4		15,2	84,8	100,0
Akershus	-					12239,2	2,2	22,7	75,1	100,0
Kristiania	59517,2		3,6	96,4	100,0	-	-	-	-	-
Buskerud	5797,0			100,0	100,0	43,8			100,0	100,0
Vestfold	6449,4	3,9	78,0	18,1	100,0	1106,8	1,7	59,2	39,1	100,0
Telemark	2040,3			100,0	100,0	11125,1			100,0	100,0
Vest-Agder	6609,9	2,0	37,3	60,7	100,0	96,5			100,0	100,0
Rogaland	14543,7	3,2	93,7	3,1	100,0	93,7		100,0		100,0
Bergen	21495,6		4,4	95,6	100,0	-	-	-	-	-
Sør-Trøndelag	8326,0		3,7	96,3	100,0	438,0			100,0	100,0

Det ses av tabellen, at den overveiende del av ukeverkene her — likesom også vist i tabellen på side 31 for hele gruppen underrett — er på over 54 timer. Og hvad de enkelte fylker angår, viser det sig i det store og hele at den samme forskjell m. h. t. arbeidstiden gjør sig gjeldende for byggearbeidene som for hele gruppen. Således er arbeidstiden overveiende lang i de store byer Kristiania, Bergen og Trondhjem og kort i byene i Rogaland og Vestfold fylker. Og forskjellen er endog betydelig mere utpreget, når man tar den enkelte virksomhetsgren enn når den hele gruppe betraktes underrett. Mens t. eks. i byene i Rogaland ca. 80 pct. av samtlige ukeverk under byggeforetagender er på 54 timer eller derunder, er dette innen byggearbeidene tilfellet med ikke mindre enn ca. 97 pct.

Det vil herav sees, at det selv innen en enkelt virksomhetsgren kan være meget betydelige lokale forskjelligheter, hvad arbeidstiden angår, og det endog mellem steder, der ligger hinannen såvidt nær som Bergen og byene i Rogaland.

d. De lokale forskjelligheter med hensyn til ukeverkernes lengde i bygningshåndverket belyses ved omstående tabell XVII:

Tabell XVII.

Fylker	Antall bedrifter.	Antall bedrifter med opført arbeidsstid.	Antallet (i hundreder) av de i underavdelingen <i>byggningshåndverk</i> utførte ukeverk på:					
			48 timer og der- under. ¹⁾	48½—54 timer. ²⁾		54½ time og derover. ²⁾		Santlige utførte ukeverk
			Menn	Menn	Barn	Menn	Barn	
Byer:			100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk
Østfold	7	2				36,0		36,0
Akershus								
Kristiania	21	10	0,1	0,4		19,7		20,2
Hedmark	2	2				13,8	0,5	14,3
Opland	1							
Buskerud	4	4		0,2		0,8		1,0
Vestfold	6	6		5,1		14,5		19,6
Telemark								
Aust-Agder								
Vest-Agder	4	4		1,4		7,7		9,1
Rogaland	16	16		59,1				59,1
Hordaland								
Bergen	27	24	11,1	8,6		148,3		168,0
Sogn og Fjordane								
Møre	5	5		3,8		12,5		16,3
Sør-Trøndelag	5	5				30,0		30,0
Nord-Trøndelag								
Nordland								
Troms	1	1				5,5		5,5
Finmark								
Sum	99	79	11,2	78,6		288,8	0,5	379,1
Bygder:								
Østfold	1	1				7,0		7,0
Akershus	1	1		1,8				1,8
Hedmark								
Opland	1							
Buskerud								
Vestfold								
Telemark								
Aust-Agder								
Vest-Agder	1	1		11,2	1,2			12,4
Rogaland	2	2		3,7				3,7
Hordaland								
Sogn og Fjordane								
Møre								
Sør-Trøndelag								
Nord-Trøndelag								
Nordland								
Troms								
Finmark								
Sum	6	5		16,7	1,2	7,0		24,9
Hovedsum	105	84	11,2	95,3	1,2	295,8	0,5	404,0

1) Ingen ukeverk for kvinner og barn. 2) Ingen ukeverk for kvinner.

Av tabellen sees, at der av de 40,400 ukeverk, som den omfatter, er 1,120 på 48 timer og derunder. Av disse faller ca. 99 pct. på Bergen alene. Ukeverk på 48¹/₂—54 timer finnes mest i byene i Rogaland, som tilsammen har omkring 5,900 ukeverk eller vel 61 pct. av det samlede antall på 48¹/₂—54 timer. Av ukeverk på 54¹/₂ time og derover faller den største del på Bergen og Trondhjem samt byene i Østfold, idet disse byer tilsammen har 21,430 ukeverk på 54¹/₂ time og derover.

Liksom foran for byggeforetagendene hitsettes også her en tabell, (tabell XVIII) som viser den procentvise fordeling av de utførte ukeverk på de 3 arbeidstidsgrupper:

Tabell XVIII.

Fylker	Av samtlige ukeverk innen <i>bygningshåndverket</i> falt på de forskjellige arbeidstidsgrupper følgende procent:							
	byer				bygder			
	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ time—54 timer.	Over 54 timer.	Tils.	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ time—54 timer.	Over 54 timer.	Tils.
Østfold	-	-	100,0	100,0	-	-	100,0	100,0
Akershus	-	-	-	-	-	100,0	-	100,0
Kristiania	0,6	2,0	97,4	100,0	-	-	-	-
Hedmark	-	-	100,0	100,0	-	-	-	-
Buskerud	-	19,5	80,5	100,0	-	-	-	-
Vestfold	-	26,2	73,8	100,0	-	-	-	-
Vest-Agder	-	15,3	84,7	100,0	-	100,0	-	100,0
Rogaland	-	100,0	-	100,0	-	100,0	-	100,0
Bergen	6,6	5,1	88,3	100,0	-	-	-	-
Møre	-	23,3	76,7	100,0	-	-	-	-
Sør-Trøndelag	-	-	100,0	100,0	-	-	-	-
Troms	-	-	100,0	100,0	-	-	-	-
Hele landet	3,0	20,7	76,3	100,0	-	71,9	28,1	100,0

Det fremgår herav, at mens i landdistriktene næsten ³/₄ av de utførte ukeverk faller mellom 48¹/₂ time og 54 timer, er hovedmassen av de i byene utførte ukeverk av større lengde. Videre synes arbeidstiden også i det i byene hjemmehørende bygningshåndverk å være gjennomgående kortere i byene i Rogaland enn i Bergen og Nordenfjells og på Østlandet. Merkes kan det dog i denne forbindelse, at de opgaver, som foreligger angående arbeidstidsforholdene i Kristiania og byene i Østfold, er forholdsvis fåtallige sammenlignet med det materiale, som har stått til rådighet i Bergen, Trondhjem

Tabell XIX.

Fylker.	Antall bedrifter.	Antall bedrifter med opgitt arbeidsf. d.	Antallet (i hundreder) av de i underavdelingen <i>bierhverv</i> til bygningsfaget utførte ukeverk på							
			48 timer og derunder. ¹		48½ time— 54 timer. ¹		54½ time og derover.			Samtlige utførte ukeverk.
			Menn	Barn	Menn	Barn	Menn	Kvinner	Barn	
<i>Byer.</i>			100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk	100 ukeverk
Østfold	50	34	1,6	0,1	13,5	2,5	47,3	-	1,9	66,9
Akershus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristiania	334	193	4,8	-	34,6	1,2	651,7	0,3	40,1	732,7
Hedmark	10	8	-	-	-	-	22,3	-	2,4	24,7
Opland	15	12	-	-	7,7	-	26,1	-	3,0	36,8
Buskerud	33	27	-	-	6,9	-	29,2	-	1,6	37,7
Vestfold	30	24	6,3	0,4	28,5	1,4	24,1	-	3,3	64,0
Telemark	46	31	-	-	27,7	0,2	19,1	-	0,7	47,7
Aust Agder	16	6	-	-	-	-	3,6	-	0,3	3,9
Vest Agder	26	23	1,5	-	27,3	1,1	6,5	-	-	36,4
Rogaland	68	63	3,4	0,7	108,2	5,0	16,0	-	0,1	133,4
Hordaland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergen	114	98	2,9	-	83,6	28,8	221,6	0,1	8,5	345,5
Sogn og Fjordane	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Møre	34	33	-	-	14,3	0,5	17,2	-	-	32,0
Sør Trøndelag	61	58	-	-	49,8	3,7	85,4	-	1,9	140,8
Nord Trøndelag	14	8	0,5	-	2,3	-	4,7	-	-	7,5
Nordland	5	5	-	-	0,1	-	0,5	-	-	0,6
Troms	9	7	-	-	1,0	-	4,3	-	-	5,3
Finmark	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	866	631	21,0	1,2	405,5	44,4	1179,6	0,4	63,8	1715,9
<i>Bygder.</i>										
Østfold	6	2	-	-	-	-	18,6	-	-	18,6
Akershus	23	11	-	-	0,8	-	5,6	-	-	6,4
Hedmark	14	10	-	-	2,6	0,5	37,5	-	1,1	41,7
Opland	3	2	-	-	-	-	10,0	-	0,7	10,7
Buskerud	3	1	-	-	-	-	1,6	-	-	1,6
Vestfold	5	1	-	-	-	-	0,5	-	-	0,5
Telemark	9	1	-	-	2,9	-	-	-	-	2,9
Aust Agder	1	1	-	-	-	-	1,6	-	-	1,6
Vest Agder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rogaland	4	2	-	-	-	-	0,1	-	-	0,1
Hordaland	8	7	-	-	-	-	6,7	-	0,4	7,1
Sogn og Fjordane	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Møre	3	2	-	-	1,5	-	-	-	-	1,5
Sør Trøndelag	7	4	-	-	0,9	-	1,3	-	-	2,2
Nord Trøndelag	8	5	1,0	-	-	-	0,9	-	-	1,9
Nordland	5	4	-	-	0,1	-	2,4	-	-	2,5
Troms	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Finmark	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	101	53	1,0	-	8,8	0,5	86,8	-	2,2	99,3
Hovedsum	967	684	22,0	1,2	414,3	44,9	1266,4	0,4	66,0	1815,2

¹⁾ Ingen ukeverk for kvinner.

og byene i Rogaland; i disse byer er det nemlig praktisk talt alle bedrifter, som har innsendt opplysninger om arbeidstiden; jfr. kolonne 1 og 2 i tabellen side 33.

Da det fremgår av tabellen på side 26 at det er murerarbeidet, der har den alt overveiende del av ukeverkene innen bygningshåndverket, tør man gå ut fra, at den forskjell der er tilstede i arbeidstidsforholdene mellom de forskjellige fylker ikke er av faglig, men av rent lokal natur.

e. Til belysning av de lokale forskjelligheter i ukeverkens lengde i bierhvervene til bygningsfaget hitsettes tabell XIX side 35.

I tabellen omhandles omkring 181 500 ukeverk, hvorav vel 2300 er på 48 timer og derunder. Av disse siste faller omtrent halvparten på Kristiania og byene i Vestfold. Ukeverk på $48\frac{1}{2}$ —54 timer finnes mest i Bergen og Trondhjem og byene i Rogaland, som tilsammen har vel 27 900 ukeverk av denne lengde. Av ukeverk på $54\frac{1}{2}$ time og derover er der over 133 300. Den største del av disse faller på Kristiania, Bergen og Trondhjem, idet disse byer tilsammen har omkring 100 950 ukeverk på $54\frac{1}{2}$ time og derover.

Det fremgår videre, at næsten $\frac{3}{4}$ av samtlige ukeverk, som er utført av barn under 16 år, faller på Kristiania og Bergen. Mellom disse 2 byer er der imidlertid forsåvidt en vesentlig forskjell, som i den førstnevnte næsten alt barnarbeidet er utført under en arbeidstid av $54\frac{1}{2}$ time og derover, mens den overveiende del av arbeidet i Bergen er ukeverk på 54 timer og derunder.

Det tør også for disse bierhverv til bygningsfaget ha sin interesse å undersøke den procentvise fordeling av de utførte ukeverk på de omhandlede 3 store arbeidstidsgrupper; se tabell XX neste side.

Man ser herav, at i byene 72,5 pct. og i bygdene henved 90 pct. av de utførte ukeverk er på over 54 timer. I landdistriktene er dog antallet av ukeverk temmelig lite, så at procenten av utførte ukeverk på over 54 timer for det hele land allikevel ikke blir mer enn 73,4.

Hvad arbeidstiden i de enkelte fylker angår, viser det sig, at der ialfall for byenes vedkommende er en utpreget forskjell tilstede. I landdistriktene derimot er arbeidstiden mer ensartet og for den overveiende del lang.

Innen de enkelte byer er det særlig arbeidstidsforholdene i Kristiania, Bergen, Trondhjem og byene i Rogaland fylke, der er av større betydning, idet disse byer tilsammen har ca. $\frac{3}{4}$ av de utførte ukeverk under bierhvervene til bygningsfaget. Og en sammenligning av forholdene i disse byer viser, at man også her på samme måte som foran for byggeforetagender og bygningshåndverk påvist finner en påtagelig forskjell mellom på den ene side Kristiania, Ber-

Tabell XX.

Fylker.	Av samtlige ukeverk innen <i>bierhverv til bygningsfaget</i> falt på de forskjellige arbeidstidsgrupper følgende pct.:							
	Byer.				Bygder.			
	48 timer og derunder.	48½—54 timer.	Over 54 timer.	Tilsammen.	48 timer og derunder.	48½—54 timer.	Over 54 timer.	Tilsammen.
Østfold	2,6	23,8	73,6	100,0	-	-	100,0	100,0
Akershus	-	-	-	-	-	12,3	87,7	100,0
Kristiania	0,7	4,9	94,4	100,0	-	-	-	-
Hedmark	-	-	100,0	100,0	-	7,5	92,5	100,0
Opland	-	20,9	79,1	100,0	-	-	100,0	100,0
Buskerud	-	18,2	81,8	100,0	-	-	100,0	100,0
Vestfold	10,3	46,8	42,9	100,0	-	-	100,0	100,0
Telemark	-	58,3	41,7	100,0	-	100,0	-	100,0
Aust Agder	-	0,7	99,3	100,0	-	-	100,0	100,0
Vest Agder	4,1	78,0	17,9	100,0	-	-	-	-
Rogaland	3,1	84,9	12,0	100,0	-	-	100,0	100,0
Hordaland	-	-	-	-	-	-	100,0	100,0
Bergen	0,8	32,6	66,6	100,0	-	-	-	-
Sogn og Fjordane	-	-	-	-	-	-	-	-
Møre	-	44,7	55,3	100,0	-	100,0	-	100,0
Sør Trøndelag	-	38,0	62,0	100,0	-	38,5	61,5	100,0
Nord Trøndelag	6,6	30,6	62,8	100,0	52,6	-	47,4	100,0
Nordland	-	15,4	84,6	100,0	-	5,2	94,8	100,0
Troms	-	18,0	82,0	100,0	-	-	-	-
Finnmark	-	-	100,0	100,0	-	-	-	-
Hele landet	1,3	26,2	72,5	100,0	1,1	9,3	89,6	100,0

gen og Trondhjem og på den annen side byene i Rogaland, som har de ubetinget beste arbeidstidsforhold, idet henvend 88 pct. av ukeverkene her er utført under en ukentlig arbeidstid av 54 timer og derunder. Og da der på byene i Rogaland fylke — som vist i tabellen side 35 — faller over 13 000 ukeverk, er forholdene her av ikke ringe betydning.

Merkes kan det, at mens i de to foregående brancher arbeidstidsforholdene i Kristiania, Bergen og Trondhjem ikke avvek synderlig fra hinannen, er der innen gruppen „bierhverv til bygningsfaget“ større forskjell. I Bergen og Trondhjem var nemlig innen denne henholdsvis ca. 33½ pct. og ca. 38 pct. av samtlige ukeverk på 54 timer og derunder, mens dette i Kristiania kun var tilfellet med ca. 5 pct.

Foruten i Rogaland har også i byene i Vestfold, Telemark og Vest Agder det største antall ukeverk vært paa 54 timer eller derunder.

Da det av tabellen side 26 fremgår, at der er nogen forskjell med hensyn til arbeidstiden mellem de enkelte fag innen bierhvervene, hitsettes følgende tabell XXI, der viser fordelingen på de 3 store arbeidstidsgrupper av ukeverkene i de 3 viktigste bierhverv i de byer, hvor bierhvervene er mest utbredt:

Tabell XXI.

Fag.	Byer i flg. fylker.	Procentvis fordeling av ukeverkene på de forskjellige arbeidstidsgrupper.				
		Ukeverk.	48 timer og derunder pet.	48 ¹ / ₂ —54 timer pet.	Over 54 timer pet.	Tilsammen pet.
Malerarbeidet.	Østfold.....	3265,4	5,4	11,4	83,2	100,0
	Kristiania.....	18763,3	2,6	4,9	92,5	100,0
	Telemark.....	3290,5	-	81,0	19,0	100,0
	Rogaland.....	6765,4	0,5	85,3	14,2	100,0
	Bergen.....	10645,2	1,9	7,1	91,0	100,0
	Sør Trøndelag.....	4246,8	-	15,2	84,8	100,0
Innlegning av elektrisk lys og kraft etc.	Østfold.....	1389,2	-	-	100,0	100,0
	Kristiania.....	18184,5	-	6,8	93,2	100,0
	Buskerud.....	1825,6	-	-	100,0	100,0
	Vestfold.....	2179,9	-	47,9	52,1	100,0
	Rogaland.....	2368,0	-	100,0	-	100,0
	Bergen.....	11095,2	-	35,9	64,1	100,0
	Sør Trøndelag.....	2963,5	-	6,7	93,3	100,0
Gass-, vand- og kloakke- ningsarbeid- et.	Kristiania.....	20752,8	-	-	100,0	100,0
	Opland.....	1909,7	-	10,6	89,4	100,0
	Rogaland.....	2756,5	-	89,6	10,4	100,0
	Bergen.....	4336,9	-	2,4	97,6	100,0
	Sør Trøndelag.....	3987,9	-	100,0	-	100,0

Man ser herav, at der også for de 3 viktigste bierhverv innen bygningsfaget er utpregede lokale forskjelligheter tilstede i arbeidsforholdene.

Den i den foregående tabell påviste betydelige forskjell mellem Kristiania og Rogaland fremtrer klart i alle 3 grupper. Hvad Trondhjem angår, viser det sig imidlertid, at arbeidstidsforholdene i malerfaget og i gruppen „innlegning av elektr. lys og kraft etc.“ i det store og hele er som i Kristiania, hvorimot de i den tredje gruppe er ulike bedre, idet samtlige ukeverk er på mellem 48¹/₂ og 54 timer. Og hvad Bergen angår, er det bare i den 2den gruppe „innlegning av elektr. lys etc.“, at arbeidstidsforholdene stiller sig vesentlig bedre enn i Kristiania.

3. Arbeidstiden i lager- og transportarbeidet.

a. Idet man først skal behandle mennenes arbeidstid, hitsettes følgende tabell XXII:

Tabell XXII.

Transport- og lagerarbeide.	Antallet (i <i>hundreder</i>) av de av voksne menn utførte ukeverk på										
	Under 40 timer.	40—48 timer.	48½—50½ time.	51—52½ time.	53—54 timer.	54½—55½ time.	56—57 timer.	57½—59½ time.	60 timer.	Over 60 timer.	Tilsammen.
	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.
<i>a. Transportbedrifter.</i>											
Jernbanedrift (privat).....	—	—	—	—	33,3	12,0	—	—	79,9	—	125,2
Sporveidsdrift ekskl. kraftstationer..	—	—	—	—	79,1	—	338,9	—	27,1	—	445,1
Betjening og alm. vedlikehold av kanaler og sluser.....	—	—	—	—	—	—	—	—	6,5	—	6,5
Taugbanedrift.....	—	—	—	—	—	—	—	—	9,2	—	9,2
Lastning og losning av skibe.....	38,2	17,6	3,2	15,7	71,6	14,1	26,1	134,5	91,2	14,8	427,0
Transport- og spedisjonsforretninger med tilhørende lagerarb. etc.,...	4,2	23,6	28,8	18,5	93,3	21,0	56,4	5,3	182,4	25,5	459,0
Person- og vareheis.....	—	2,4	0,5	0,6	1,1	—	0,4	—	2,7	2,0	9,7
I alt	42,4	43,6	32,5	34,8	278,4	47,1	421,8	139,8	399,0	42,3	1481,7
<i>b. Lagerbedrifter.</i>											
Arb. i pakkhuse og lagere ekskl. lastning og losning av skibe..	—	115,3	72,2	106,5	330,0	57,9	314,1	31,8	157,1	18,5	1204,4
Arb. i pakkhuse og lagere med tilh. lastning og losning av skibe..	76,5	134,5	44,6	67,1	279,3	70,3	273,9	36,9	665,7	19,8	1668,6
Arb. på oplagstomt ekskl. lastning og losning av skibe.....	—	0,4	—	—	20,2	11,2	33,5	1,5	16,3	—	83,1
Arb. på oplagstomt med tilh. lastning og losning av skibe.....	10,9	0,7	7,9	11,2	129,4	11,4	82,6	31,3	62,4	—	350,8
Kull-, koks- og vedoplagn ekskl. lastning og losn. av skibe.....	—	6,0	3,0	—	3,5	11,0	3,9	10,9	10,1	—	48,4
Kull-, koks- og vedoplagn inkl. lastning og losning av skibe.....	—	3,8	10,8	8,3	34,8	3,8	68,9	50,8	105,8	—	287,0
I alt	87,4	260,7	138,5	193,1	797,2	165,6	776,9	166,2	1017,4	38,3	3641,3
Transport- og lagerarbeide i alt	129,8	304,3	171,0	227,9	1075,6	212,7	1198,7	306,0	1416,4	80,6	5123,0

Det fremgår av tabellen, at der innen transportbedriftene er en ikke ringe forskjell med hensyn til arbeidstidsforholdene mellom de enkelte undergrupper. Av de 3 av disse, som er av større betydning, har således gruppen „sporveidsdrift“ en i det store og hele ensartet arbeidstid, idet ikke mindre enn 76,2 pct. av ukeverkene her er på 56—57 timer. I de to andre større grupper derimot er forholdene langt mere uensartet, om enn det overveiende antall ukeverk dreier sig omkring 60 timer. I gruppen „lastning og losning av skibe“ er således 62,4 pct. av ukeverkene på 56 timer og derover, og i gruppen „transport- og spedisjonsforretninger etc.“ 58,7 pct. Den private jernbanedrift synes å være den som er ugunstigst stillet med hensyn

til arbeidstiden av de betydeligere hithørende bedriftsgrupper, idet ikke mindre enn 64 pct. av de ukeverk, man her har fått opgaver over, er på 60 timer.

Med hensyn til arbeidstiden i de forskjellige virksomhetsgrener innen lagerbedriftene må nevnes at i arbeide i pakkhuse og lagere eksklusive lastning og losning av skibe er 51,9 pct. av ukeverkene på 54 timer og derunder. Denne virksomhetsgren, som representerer 120 340 ukeverk for menn, er da også den som har den gunstigste arbeidstid i hele transport- og lagerarbeidet. Under arbeide i pakkhuse og lagere med tilhørende lastning og losning av skibe, der har 166 860 ukeverk for menn og således er den største virksomhetsgren under lagerbedriftene, er arbeidstiden ikke fullt så kort, idet 64 pct. av ukeverkene her er over 54 timer og 41,1 pct. av dem er på 60 timer og derover.

b. For kvinner har man som det fremgår av følgende tabell XXIII, fått opgaver over 46 050 ukeverk i denne gruppe.

Tabell XXIII.

Transport- og lagerarbeide.	Antallet (i hundreder) av de av kvinner utførte ukeverk på										
	Under 40 timer.	40—48 timer.	48 $\frac{1}{2}$ —50 $\frac{1}{2}$ time.	51—52 $\frac{1}{2}$ time.	53—54 timer.	54 $\frac{1}{2}$ —55 $\frac{1}{2}$ time.	56—57 timer.	57 $\frac{1}{2}$ —59 $\frac{1}{2}$ time.	60 timer.	Over 60 timer.	Tilsammen.
<i>a. Transportbedrifter.</i>	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.
Jernbanedrift (privat)	—	—	—	—	0,5	—	—	—	0,3	—	0,8
Sporveidsdrift, ekskl. kraftstasjoner	—	—	—	—	5,3	—	43,6	—	0,1	—	49,0
Transport- og spedisjonsforretning med tilhørende lagerarbeide etc.	0,5	—	—	—	0,3	—	—	—	—	—	0,8
Person- og vareheis	—	0,5	—	—	—	—	—	—	0,5	—	1,0
I alt	0,5	0,5	—	—	6,1	—	43,6	—	0,9	—	51,6
<i>b. Lagerbedrifter.</i>											
Arbeide i pakkhuse og lagere ekskl. lastning og losning av skibe	—	3,4	17,2	4,1	29,4	6,8	16,5	2,9	14,4	5,1	99,8
Arbeide i pakkhuse og lagere med tilh. lastning og losning av skibe	9,8	25,5	4,6	17,3	62,6	22,4	62,2	0,4	98,0	6,3	309,1
I alt	9,8	28,9	21,8	21,4	92,0	29,2	78,7	3,3	112,4	11,4	408,9
Transport- og lagerarbeide i alt	10,3	29,4	21,8	21,4	98,1	29,2	122,3	3,3	113,3	11,4	460,5

Det vil ses, at den ubetinget største del av kvinnene er beskjeftiget i lagerbedriftene, idet der på disse faller ca. 8 ganger så mange ukeverk som på transportbedriftene. Mens imidlertid kvinnenes arbeidstid i transportbedriftene er forholdsvis ensartet, idet hele 84,5 pct. av ukeverkene her er på 56—57 timer, er dette på langt nær

tilfellet i lagerbedriftene. Således er her 22,5 pct. av ukeverkene på 53—54 timer, 19,2 pct. på 56—57 timer og 27,5 pct. på 60 timer.

Den større ensartethet i arbeidstidsforholdene i den førstnevnte gruppe bedrifter henger sammen dermed, at den overveiende del av kvinnearbeidet forekommer i virksomhetsgrenen „sporveisdrift“, hvor det samme trekk allerede tidligere er påvist for mennenes vedkommende.

Av nedenstående tabell XXIV fremgår fordelingen av de ukeverk, som er utført av *barn*.

Tabell XXIV.

Transport- og lagerarbeide.	Antallet (i hundreder) av de av <i>barn</i> utførte ukeverk på										
	Under 40 timer.	40—48 timer.	48 $\frac{1}{2}$ —50 $\frac{1}{2}$ time.	51—52 $\frac{1}{2}$ time.	53—54 timer.	54 $\frac{1}{2}$ —55 $\frac{1}{2}$ time.	56—57 timer.	57 $\frac{1}{2}$ —59 $\frac{1}{2}$ time.	60 timer.	Over 60 timer.	Tilsammen.
<i>a. Transportbedrifter.</i>	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.
Jernbanedrift (privat).....	—	—	—	—	5,2	0,2	—	—	5,3	—	10,7
Sporveisdrift, ekskl. kraftstasjoner.....	—	—	—	—	3,8	—	18,8	—	0,6	—	23,2
Betjening og almindelig vedlikehold av kanaler og sluser.....	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	—	0,5
Lastning og losning av skibe.....	0,9	0,8	—	—	0,2	3,2	0,4	3,1	2,7	—	11,3
Transport- og spedisjonsforretning med tilhørende lagerarbeide etc.	—	—	9,0	—	—	—	6,3	—	6,0	—	21,3
Person- og varebeis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,9	0,9
I alt	0,9	0,8	9,0	—	9,2	3,4	25,5	3,1	15,1	0,9	67,9
<i>b. Lagerbedrifter.</i>											
Arbeide i pakkhuse og lagere, ekskl. lastning og losning av skibe.....	—	12,1	8,7	13,7	36,1	2,0	24,9	2,5	11,4	2,5	113,9
Arbeide i pakkhuse og lagere med tilh. lastning og losning av skibe.....	9,6	0,1	21,0	1,5	6,2	1,7	7,9	—	34,0	1,9	83,9
Arbeide på oplagstomt, ekskl. lastning og losning av skibe.....	—	0,4	—	—	0,8	—	0,7	1,7	0,7	—	4,3
Arbeide på oplagstomt med tilh. lastning og losning av skibe.....	—	—	—	—	0,7	0,5	3,3	—	1,7	—	6,2
Kull-, koks- og vedoplag inkl. lastning og losning av skibe.....	—	—	5,7	—	2,4	—	—	0,1	0,4	—	8,6
I alt	9,6	12,6	35,4	15,2	46,2	4,2	36,8	4,3	48,2	4,4	216,9
Transport- og lagerarbeide i alt	10,5	13,4	44,4	15,2	55,4	7,6	62,3	7,4	63,3	5,3	284,8

Av tabellen ses at 76 pct. av ukeverkene faller på lagerbedriftene og kun 24 pct. på transportbedriftene. Av ukeverkene er 19,4 pct. på 53—54 timer, 21,9 pct. på 56—57 timer og 22,2 pct. på 60 timer. Ialt er ikke mindre enn 51,2 pct. av samtlige ukeverk på over 54 timer.

c. Til belysning av de stedlige forskjelligheter med hensyn til ukeverkernes lengde i *transportbedriftene* hitsettes følgende tabell XXV:

Tabell XXV.

Fylker.	Antall bedrifter.	Antall bedrifter med oppgitt arbeidstid.	Antallet (i hundreder) av de i underavdelingen transportbedrifter utførte ukeverk på									
			48 timer og derunder.			48½—54 timer.			54½ time og derover.			Samlet antall ukeverk.
			Menn	Kvin.	Barn	Menn	Kvin.	Barn	Menn	Kvin.	Barn	
			100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.
<i>Byer.</i>												
Østfold	34	18	0,5	-	-	9,3	-	-	29,6	-	1,0	40,4
Akershus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristiania	254	95	11,0	1,0	-	64,9	0,3	8,9	504,5	41,0	25,9	657,5
Hedmark	1	1	-	-	-	-	-	-	0,3	-	-	0,3
Opland	3	2	-	-	-	1,0	-	-	1,5	-	-	2,5
Buskerud	19	13	0,9	-	-	6,3	-	-	21,8	-	0,3	29,3
Vestfold	22	7	2,0	-	-	22,6	-	0,4	4,0	-	0,3	29,3
Telemark	27	9	2,6	-	-	1,2	-	-	7,1	-	-	10,9
Aust Agder	13	1	-	-	-	-	-	-	1,0	-	-	1,0
Vest Agder	30	20	3,8	-	-	8,1	-	-	21,5	-	1,3	34,7
Rogaland	36	21	17,6	-	0,8	68,2	-	-	12,0	-	0,4	99,0
Hordaland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergen	49	28	0,8	-	-	89,7	5,3	3,8	40,3	-	-	139,9
Sogn og Fjordane	3	2	-	-	-	-	-	-	1,8	-	0,4	2,2
Møre	43	23	7,1	-	-	8,4	-	-	9,6	-	-	25,1
Sør Trøndelag	61	40	11,4	-	-	43,8	-	0,2	20,7	-	0,9	77,0
Nord Trøndelag	10	5	-	-	-	2,5	-	-	1,3	-	-	3,8
Nordland	16	9	2,0	-	-	0,2	-	-	146,2	-	3,8	152,2
Troms	7	1	-	-	-	-	-	-	1,4	-	-	1,4
Finmark	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	638	295	59,7	1,0	0,8	326,2	5,6	13,3	824,6	41,0	34,3	1306,5
<i>Bygder.</i>												
Østfold	23	13	-	-	-	0,8	-	-	51,3	-	0,8	52,9
Akershus	16	8	-	-	-	6,4	-	-	55,3	3,2	7,1	72,0
Hedmark	1	1	-	-	-	-	-	-	1,5	-	-	1,5
Opland	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buskerud	1	1	-	-	-	12,1	0,5	4,9	-	-	-	17,5
Vestfold	3	1	0,5	-	-	-	-	-	-	-	-	0,5
Telemark	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aust Agder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vest Agder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rogaland	4	2	0,3	-	-	0,2	-	-	-	-	-	0,5
Hordaland	14	3	0,5	-	-	-	-	-	16,1	-	0,2	16,8
Sogn og Fjordane	19	5	2,7	-	-	-	-	-	-	-	-	2,7
Møre	9	2	0,6	-	-	-	-	-	2,7	-	-	3,3
Sør Trøndelag	29	12	3,2	-	-	-	-	-	85,5	0,3	5,3	94,3
Nord Trøndelag	21	2	2,1	-	-	-	-	-	-	-	-	2,1
Nordland	79	23	12,9	-	0,5	-	-	-	13,0	-	0,3	26,7
Troms	19	4	3,5	-	0,4	-	-	-	-	-	-	3,9
Finmark	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	277	77	26,3	-	0,9	19,5	0,5	4,9	225,4	3,5	13,7	294,7
Hovedsum	915	372	86,0	1,0	1,7	345,7	6,1	18,2	1050,0	44,5	48,0	1601,2

Det ses herav, at av de ca. 160,100 ukeverk, som faller på transportbedriftene er 8,870 på 48 timer og derunder. Denne arbeidstid finnes især i Kristiania, Trondhjem og byene i Rogaland samt herredene i Nordland. Under arbeidstidsgruppen 48¹/₂—54 timer er der 37,000 ukeverk, hvorav næsten 2 tredjedele faller på Kristiania, Bergen og byene i Rogaland. Ukeverk på over 54 timer forekommer mest i Kristiania, byene i Nordland og herredene i Sør-Trøndelag, som tilsammen har over 80,000 ukeverk herav.

Videre fremgår det, at kvinnearbeidet for den alt overveiende del er koncentrert i Kristiania, og at kvinnenens arbeide i det store og hele faller i ukeverk på over 54 timer. Og det samme er også tilfellet med barnearbeidet om enn ikke i så utpreget grad som kvinnenens.

For imidlertid lettere å kunne sammenligne arbeidstidsforholdene i de forskjellige landsdeler, gis nedenfor en oversikt (tabell XXVI) over den procentvise fordeling av de enkelte fylkers ukeverk på de viktigste arbeidstidsgrupper:

Tabell XXVI.

Fylker	Av samtlige ukeverk innen <i>transportbedriftene</i> falt på de forskjellige arbeidstidsgrupper følgende procent:							
	byer				bygder			
	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ —54 timer.	Over 54 timer	Tils.	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ —54 timer.	Over 54 timer.	Tils.
Østfold	1,3	22,9	75,8	100,0	-	1,5	98,5	100,0
Akershus	-	-	-	-	-	8,8	91,2	100,0
Kristiania	1,8	11,3	86,9	100,0	-	-	-	-
Hedemark	-	-	100,0	100,0	-	-	100,0	100,0
Opland	-	40,0	60,0	100,0	-	-	-	-
Buskerud	3,0	21,5	75,5	100,0	-	100,0	-	100,0
Vestfold	6,9	78,4	14,7	100,0	100,0	-	-	100,0
Telemark	23,9	10,8	65,3	100,0	-	-	-	-
Aust-Agder	-	-	100,0	100,0	-	-	-	-
Vest-Agder	10,8	23,3	65,9	100,0	-	-	-	-
Rogaland	18,5	68,9	12,6	100,0	57,7	42,3	-	100,0
Hordaland	-	-	-	-	-	-	100,0	100,0
Bergen	0,6	70,6	28,8	100,0	-	-	-	-
Sogn og Fjordane	-	-	100,0	100,0	98,7	-	1,3	100,0
Møre	28,3	33,6	38,1	100,0	18,3	-	81,7	100,0
Sør-Trøndelag	14,8	57,1	28,1	100,0	3,4	-	96,6	100,0
Nord-Trøndelag	-	65,6	34,4	100,0	100,0	-	-	100,0
Nordland	1,3	0,1	98,6	100,0	50,1	-	49,9	100,0
Troms	-	-	100,0	100,0	100,0	-	-	100,0
Finnmark	-	-	-	-	-	-	-	-
Hele landet	4,7	26,4	68,9	100,0	9,2	8,4	82,4	100,0

Det fremgår herav, at arbeidstiden er betydelig kortere i byene enn i bygdene; således er i byene 68,9 pct. men i bygdene hele 82,4 pct. av ukeverkene på over 54 timer.

Betrakter man de enkelte fylker, hvor transportbedriftene er mest utbredt, vil det ses, at arbeidstidsforholdene i disse frembyr et noget annet billede enn i de foran omhandlede grupper innen anleggs- og bygningsfaget. Visstnok har man også i transportvirksomhetene en utpreget motsetning mellom Kristiania og byene i Rogaland. Men mens i de foran omhandlede grupper arbeidstidsforholdene i Bergen og Trondhjem i det store og hele stemte overens med forholdene i Kristiania, har ukeverkene i transportbedriftene i nevnte 2 byer for største delen vært på 54 timer og derunder på samme måte som i byene i Rogaland. I Nordlandsbyene derimot var arbeidstiden som i Kristiania i det overveiende antall tilfelle lengere. I anledning herav kan fremheves, at Kristiania og Nordlandsbyene tilsammen har ca. 62 pct. av samtlige hithørende ukeverk i byene.

Som nevnt er arbeidstiden i bygdene over 54 timer i flere tilfelle enn i byene, og i de landdistrikter, hvor transportbedriftene er mest utbredt, nemlig i herredene i Østfold, Akershus og Sør Trøndelag, er arbeidstiden av denne lengde endog i flere tilfelle enn gjennomsnittet for bygdene.

Da det imidlertid også turde være av interesse å få bragt på det rene, hvorledes arbeidstidsforholdene stiller sig i de enkelte fag innen transportbedriftene, gis i tabell XXVII, neste side en oversikt herover for de tre viktigste fags vedkommende.

Sammenholder man denne tabell med den foregående tabell finner man, at der er en ganske god overensstemmelse mellom arbeidstidsforholdene i hele gruppen „transportbedrifter“ og de tre her behandlede underavdelinger. Således er arbeidstiden også her lang både i Kristiania og i byene i Nordland¹⁾ på den ene side og overveiende kort i byene i Rogaland og Trondhjem på den annen side. Hvad derimot Bergen angår, er arbeidstidsforholdene i de tre fag her meget forskjellige og faller ikke i noget tilfelle endog blott tilnærmelsesvis sammen med de forholde, som ifølge tabellen på side 43 må betraktes som de gjennomsnittlige for transportbedriftene i Bergen. Det er således alene i sporveisvirksomheten, at antallet av ukentlige arbeidstimer faller i den mellomste gruppe, mens de to andre større

¹⁾ Merkes kan det, at sågodtsom alle de i Nordlandsbyene utførte ukeverk faller på gruppen lastning og lossning av skibe.

Tabell XXVII,

Fag.	Distrikter	Procentvis fordeling av ukeverkene på følgende 3 arbeidstidsgrupper:				
		Ukeverk.	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ —54 timer.	Over 54 timer.	Tilsammen.
Sporeisdrift	Kristiania	34070,5	-	-	100,0	100,0
	Byer i Buskerud	1337,6	-	-	100,0	100,0
	Bergen	8821,1	-	100,0	-	100,0
	Herreder i Østfold	1443,5	-	-	100,0	100,0
	Herreder i Akershus	6066,2	-	-	100,0	100,0
Lastning og losning av skibe	Kristiania	2101,8	14,2	-	85,8	100,0
	Byer i Rogaland	9107,9	16,8	69,7	13,5	100,0
	Bergen	1889,3	-	6,0	94,0	100,0
	Trondhjem	2644,9	4,9	70,9	24,2	100,0
	Byer i Nordland	15139,0	1,0	-	99,0	100,0
	Herreder i Nordland	2655,0	50,0	-	50,0	100,0
Transport- og ekspedisjonsfor. etc.	Kristiania	28755,7	2,3	25,2	72,5	100,0
	Bergen	3229,4	1,0	29,3	69,7	100,0
	Trondhjem	4763,9	21,3	51,8	26,9	100,0

virksomhetsgrener likesom i Kristiania for den vesentligste del har ukeverk på over 54 timer.

d. De lokale forskjelligheter i ukeverkene lengde i *lagerbedriftene* fremgår av tabell XXVIII, neste side.

I lagerbedriftene, hvorfra man i forholdsvis størst utstrekning har fått arbeidstidsoppgaver, er utført ca. 426,700 ukeverk, hvorav ca. 10 pct. er på 48 timer og derunder. Over halvparten av disse siste faller på Kristiania og Bergen. Under gruppen 48¹/₂—54 timer er der 136,080 ukeverk. Herav faller ikke mindre enn ca. 84 pct. på Kristiania, Bergen, Trondhjem og byene i Rogaland fylke. Ukeverk på 54¹/₂ time og derover, hvorav det er 249,730, finnes mest i Kristiania, Bergen, Trondhjem og byene i Møre, som tilsammen har ca. 72 pct. av det samlede antall ukeverk på 54¹/₂ time og derover.

Kvinnearbeidet er koncentrert i byene og av disse igjen særlig i Bergen med 28,7 pct. av samtlige hithørende ukeverk for kvinner, i Mørebyene med 23,9 pct., i Rogalandsbyene med 13,9 pct. og i Kristiania med 12,7 pct. I Bergen og fremforalt i Romsdalsbyene har kvinnene for den overveiende del ukeverk på over 54 timer, mens i Kristiania og byene i Rogaland en kortere arbeidstid er fremherskende.

Tabell XXVIII.

Fylker	Anfall bedrifter.	Anfall bedrifter med opptil arbeidstid.		Antallet (i hundreder) av de i uderavdelingen lagerbedrifter utførte ukeverk på:									
				48 timer og derunder.			48½—54 timer.			54½ time og derover.			I alt.
				Menn	Kvin.	Barn	Menn	Kvin.	Barn	Menn	Kvin.	Barn	
Byer				100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.
Østfold	24	15	-	-	-	-	3,5	-	1,5	48,9	0,1	0,3	54,3
Akershus	2	2	-	-	-	-	1,6	-	-	2,7	-	-	4,3
Kristiania	419	285	116,7	2,0	10,0	-	365,9	26,1	30,9	585,2	23,9	32,8	1193,5
Hedmark	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1,0	2,0	0,5	3,5
Opland	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2,1	-	-	2,1
Buskerud	31	22	-	-	-	-	15,1	3,2	-	44,2	-	0,3	62,8
Vestfold	26	18	-	-	-	-	7,9	-	1,9	23,8	-	0,5	34,1
Telemark	50	27	-	-	-	-	19,0	-	1,0	47,7	1,0	3,6	72,3
Aust-Agder	14	5	-	-	-	-	2,8	-	-	6,2	-	0,2	9,2
Vest-Agder	43	32	4,2	-	-	-	25,2	1,8	0,6	29,0	3,4	1,0	65,2
Rogaland	131	93	15,3	1,3	0,1	-	111,0	30,5	7,0	75,5	25,1	3,5	269,2
Hordaland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergen	227	181	110,0	22,8	0,3	-	285,0	34,0	40,4	389,7	60,5	11,0	953,7
Sogn og Fjordane	8	7	-	-	-	-	-	-	-	6,2	1,1	-	7,3
Møre	145	127	16,0	-	7,4	-	57,5	11,4	3,6	361,4	86,2	12,7	556,2
Sør-Trøndelag	175	163	11,8	3,0	0,8	-	176,8	22,8	7,6	200,5	8,2	14,3	445,8
Nord-Trøndelag	6	1	-	-	-	-	-	-	-	2,3	-	-	2,3
Nordland	18	12	13,6	-	1,5	-	0,2	-	-	17,2	16,6	0,5	49,6
Troms	24	13	7,3	-	-	-	0,8	-	-	19,8	1,6	-	29,5
Finnmark	63	34	3,0	-	-	-	17,4	0,1	0,4	56,6	1,4	2,5	81,4
Sum	1410	1039	297,9	29,0	20,1	-	1089,7	129,9	94,9	1920,0	231,1	83,7	3896,3
Bygder													
Østfold	8	6	0,5	0,5	-	-	-	-	-	7,5	-	-	8,5
Akershus	12	9	-	0,5	-	-	-	-	-	55,0	-	3,5	59,0
Hedmark	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buskerud	3	3	-	-	-	-	-	-	-	5,2	-	-	5,2
Vestfold	5	4	1,4	-	-	-	-	-	-	11,4	0,5	0,5	13,8
Telemark	12	4	0,7	-	0,4	-	10,5	-	0,8	0,5	-	-	12,9
Aust-Agder	9	8	-	-	-	-	9,5	-	-	13,0	-	-	22,5
Vest-Agder	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rogaland	6	3	0,2	-	-	-	2,2	-	-	0,7	-	0,3	3,4
Hordaland	29	15	0,2	-	-	-	6,8	4,1	1,0	43,5	0,9	0,5	57,0
Sogn og Fjordane	15	3	-	-	-	-	2,0	-	-	0,4	0,1	0,1	2,6
Møre	51	13	0,5	-	-	-	0,7	1,2	-	18,4	1,0	2,4	24,2
Sør-Trøndelag	49	16	1,7	-	-	-	4,6	-	-	32,5	1,0	3,0	42,8
Nord-Trøndelag	24	4	4,9	0,6	0,4	-	-	-	-	0,8	-	0,2	6,9
Nordland	156	46	31,3	8,0	1,3	-	2,3	-	-	27,2	-	2,8	72,9
Troms	48	7	2,7	-	-	-	-	-	-	6,5	-	0,1	9,3
Finnmark	113	28	6,1	0,1	-	-	0,5	-	0,1	21,8	0,4	0,8	29,8
Sum	545	169	50,2	9,7	2,1	-	39,1	5,3	1,9	244,4	3,9	14,2	370,8
Hovedsum	1955	1208	348,1	38,7	22,2	-	1128,8	135,2	96,8	2164,4	235,0	97,9	4267,1

Barnearbeidet forekommer særlig i Kristiania med 33,9 pct. av samtlige hithørende ukeverk for barn og i Bergen med 23,8 procent. Hvad arbeidstiden angår, er der den forskjell mellem de to byer, at i den sistnevnte ukeverk på over 54 timer kun forekommer i forholdsvist liten utstrekning, mens i Kristiania sådanne utgjør vel halvparten.

Da det således viser sig å være adskillige avvikelser i arbeidstiden i de forskjellige landsdeler skal også her hitsettes den vanlige procentvise oversikt, (tabell XXIX).

Tabell XXIX.

Fylker	Av samtlige ukeverk innen <i>lagerbedriftene</i> falt på de forskjellige arbeidstidsgrupper følgende procent:							
	byer				bygder			
	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ —54 timer.	Over 54 timer.	Tils.	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ —54 timer.	Over 54 timer.	Tils.
Østfold	-	9,3	90,7	100,0	11,8	-	88,2	100,0
Akershus	-	36,1	63,9	100,0	0,8	-	99,2	100,0
Kristiania	10,8	35,4	53,8	100,0	-	-	-	-
Hedemark	-	-	100,0	100,0	-	-	-	-
Opland	-	-	100,0	100,0	-	-	-	-
Buskerud	-	29,1	70,9	100,0	-	-	100,0	100,0
Vestfold	-	28,8	71,2	100,0	10,0	-	90,0	100,0
Telemark	-	27,7	72,3	100,0	8,2	87,6	4,2	100,0
Aust-Agder	-	30,0	70,0	100,0	-	42,3	57,7	100,0
Vest-Agder	6,5	42,3	51,2	100,0	-	-	-	-
Rogaland	6,2	55,1	38,7	100,0	7,0	62,6	30,4	100,0
Hordaland	-	-	-	-	0,4	20,9	78,7	100,0
Bergen	13,9	37,7	48,4	100,0	-	-	-	-
Sogn og Fjordane	-	-	100,0	100,0	-	79,5	20,5	100,0
Møre	4,2	13,0	82,8	100,0	2,0	7,8	90,2	100,0
Sør-Trøndelag	3,5	46,5	50,0	100,0	4,0	10,7	85,3	100,0
Nord-Trøndelag	-	-	100,0	100,0	84,2	-	15,8	100,0
Nordland	30,4	0,4	69,2	100,0	55,7	3,2	41,1	100,0
Troms	24,6	2,9	72,5	100,0	28,7	-	71,3	100,0
Finnmark	3,8	21,9	74,3	100,0	20,9	2,1	77,0	100,0
Hele landet	8,9	33,7	57,4	100,0	16,7	12,5	70,8	100,0

En sammenholden av denne tabell med de tilsvarende tabeller i de foregående avsnitt viser, at arbeidstiden i lagerbedriftene, såvel i byene i som bygdene, er beydelig bedre enn i nogen av de grupper, som foran er behandlet. Således er i byene næsten halvparten og

i bygdene omtrent 30 pct. av ukeverkene på 54 timer eller derunder.

Den store stedlige forskjell i arbeidstidsforholdene, som hittil overalt er påvist, gjør sig heller ikke på langt nær så meget gjeldende i lagerbedriftene. Og tar man for sig de byer, hvor disse er mest utbredt, vil man ialfall i Kristiania, Bergen og Trondhjem og tildels også for Rogalandsbyenes vedkommende finne, at der er forholdsvis liten avvikelse mellom arbeidstidsforholdene i disse byer og gjennomsnittet for rikets byer. De eneste byer av nogen betydning, hvor dette ikke er tilfelle, er byene i Møre, hvor 82,8 pct. av ukeverkene er på over 54 timer. Den variasjon, der forøvrig er tilstede i de andre byer og i rikets bygder, er av ringe betydning, da antallet av de ukeverk, der faller på disse, er relativt meget lite.

Da der blandt de forskjellige virksomhetsgrener innen lagerbedriftene er to, som spiller den alt overveiende rolle, skal i nedenstående tabell XXX gis en oversikt over, hvorledes arbeidstidsforholdene stiller sig i disse grener i de viktigste byer:

Tabell XXX.

Fag	Byer i følgende fylker:	Procentvis fordeling av ukeverkene på følgende 3 arbeidstidsgrupper:				
		Ukeverk.	18 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ —54 timer.	Over 54 timer.	Tils.
Arbeider i pakkhus og lagere, ekskl. lastning og losning av skib eller sjøværts transport.	Kristiania . . .	88611,4	11,9	41,2	46,9	100,0
	Rogaland . . .	3244,1	3,1	33,3	63,6	100,0
	Bergen	15407,1	3,7	65,5	30,8	100,0
	Trondhjem . . .	22490,1	3,6	46,1	50,3	100,0
Arbeider i eller ved pakkhus og lagere med tilhørende lastning og losning av skib eller sjøværts transport.	Kristiania . . .	4731,8	36,1	22,8	41,1	100,0
	Rogaland	18120,3	6,6	50,3	43,1	100,0
	Bergen	70650,0	18,1	28,4	53,5	100,0
	Møre	52361,3	3,4	12,5	84,1	100,0
	Sør-Trøndelag .	16499,7	4,5	52,3	43,2	100,0

Ved en sammenligning av denne tabell med den foregående fremgår det, at arbeidstidsforholdene i hele gruppen og i dens to største fag i det store og hele viser ensartethet, når bortses fra enkelte mindre uoverensstemmelser. I Bergen synes f. eks. forholdene å være bedre i det rene lagerarbeide enn i de bedrifter, hvor dette er forbundet med lastning og losning, mens i byene i Rogaland forholdet synes å være det omvendte.

4. Arbeidstiden i sten- og jordindustrien.

a. Som tidligere nevnt, skal her bare undersøkes arbeidstidens lengde i de bedrifter, som ikke allerede går inn under fabrikktilsynsloven. Antallet av sådanne bedrifter var i 1916: 248, hvorav 175 har opplyst den ukentlige arbeidstid. I sten- og jordindustrien har derfor ikke kunnet beregnes mer enn ca. 35 200 ukeverk, hvorav 32 780 faller på voksne menn.

Til belysning av arbeidstidsforholdene for disse siste hitsettes følgende tabell XXXI:

Tabell XXXI.

Sten- og jordindustrien.	Antallet (i hundreder) av de av menn utførte ukeverk på									
	Under 40 timer.	40—48 timer.	48 $\frac{1}{2}$ —50 $\frac{1}{2}$ time.	51—52 $\frac{1}{2}$ time.	53—54 timer.	54 $\frac{1}{2}$ —55 $\frac{1}{2}$ time.	56—57 timer.	57 $\frac{1}{2}$ —59 $\frac{1}{2}$ time.	60 timer.	Tilsammen.
	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.
<i>a. Stenbrudd.</i>										
Stenbrudd	2,8	—	—	—	6,2	—	33,9	—	—	42,9
Stenbrudd inkl. hugning	—	4,1	—	1,1	10,6	1,1	30,7	16,9	1,8	66,3
Skiferbrudd	—	2,4	0,7	—	0,5	3,0	0,7	14,6	12,5	34,4
I alt	2,8	6,5	0,7	1,1	17,3	4,1	65,3	31,5	14,3	143,6
<i>b. Foredling av sten.</i>										
Stenhugning	—	—	—	—	6,9	—	5,2	—	—	12,1
Verkst. for saging, slipning, polering av sten, marmorvarefabrikk	—	—	—	—	—	—	4,1	—	—	4,1
Fabr. av mølle-, slipe- og brynesten etc.	—	—	—	—	1,0	—	—	0,3	0,6	1,9
Kvarts- og feltspatmøller	—	—	—	—	—	—	1,2	—	—	1,2
Cementfabrikker	—	0,2	—	—	—	—	—	—	—	0,2
Cementvarefabrikker og lignende	—	—	—	—	—	1,4	3,6	—	5,9	10,9
Kalkbrennerier og magnesittverker (uten utvinding av råmaterialer)	—	—	—	—	2,0	—	—	—	—	2,0
Kalkbrennerier og magnesittverker (med utvinding av råmaterialer)	—	—	2,4	—	19,9	—	—	—	7,0	29,3
Mørtellfabrikker	—	—	—	—	—	—	2,0	—	—	2,0
I alt	—	0,2	2,4	—	29,8	1,4	16,1	0,3	13,5	63,7
<i>c. Foredling av jord.</i>										
Tegilverk (hovedsaklig maskinformning)	—	—	—	—	—	—	—	1,9	—	1,9
Teglverk (hovedsaklig håndformning)	—	—	0,5	—	5,6	14,3	—	—	—	20,4
Pottemakerier	—	—	—	—	0,6	—	22,5	—	0,7	23,8
Torvstrø-, torvmull- og brennørvefabrikker ..	—	3,4	0,1	1,4	0,9	17,1	24,8	1,0	1,7	50,4
Ler-, sand- og grustak	—	—	8,4	0,4	1,9	—	4,4	2,6	2,4	20,1
Kiseldurgfabrikasjon	—	—	—	—	—	—	—	2,4	—	2,4
I alt	—	3,4	9,0	1,8	9,0	31,4	51,7	7,9	4,8	119,0
<i>d. Glass.</i>										
Glassverk	—	1,5	—	—	—	—	—	—	—	1,5
Sten- og jordindustri i alt	2,8	11,6	12,1	2,9	56,1	36,9	133,1	39,7	32,6	327,8

Tabell XXXII.

Fylker.	Antall bedrifter.	Antall bedrifter med opgitte arbeidstid.	Antallet (i hundreder) av de i sten- og jord-industrien utførte ukeverk på									Tilsammen.
			48 timer og derunder.			48½—54 timer.			54 timer og derover.			
			Menn	Kvin.	Barn	Menn	Kvin.	Barn	Menn	Kvin.	Barn	
<i>Byer.</i>			100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	
Østfold	8	7	-	-	-	-	-	-	21,9	0,3	0,8	23,0
Akershus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristiania	5	4	-	-	-	1,5	-	-	2,4	-	-	3,9
Hedmark	2	1	-	-	-	-	-	-	2,0	-	-	2,0
Opland	1	1	-	-	-	-	-	-	0,7	-	0,2	0,9
Buskerud	1	1	-	-	-	2,2	-	-	-	-	-	2,2
Vestfold	3	2	-	-	-	8,1	-	-	1,2	-	-	9,3
Telemark	3	2	-	-	-	4,3	-	-	0,8	-	-	5,1
Aust Agder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vest Agder	1	1	-	-	-	0,4	-	-	-	-	-	0,4
Rogaland	3	3	-	-	-	-	-	-	4,9	-	0,6	5,5
Hordaland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergen	6	5	1,5	-	-	3,8	-	-	1,7	-	-	7,0
Sogn og Fjordane	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Møre	1	1	-	-	-	0,9	-	-	-	-	-	0,9
Sør Trøndelag	1	1	-	-	-	-	-	-	1,4	-	-	1,4
Nord Trøndelag	2	2	1,5	-	-	-	-	-	26,3	-	0,5	28,3
Nordland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Troms	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Finnmark	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	38	31	3,0	-	-	21,2	-	-	63,3	0,3	2,1	89,9
<i>Bygder.</i>												
Østfold	24	15	-	-	-	-	-	-	38,5	0,3	0,5	39,3
Akershus	16	12	0,1	-	-	8,9	-	0,2	12,1	-	-	21,3
Hedmark	21	14	2,5	0,7	0,4	5,0	0,8	0,4	21,9	5,1	1,9	38,7
Opland	8	6	0,9	-	-	2,4	-	-	7,0	-	-	10,3
Buskerud	7	4	-	-	-	0,5	-	-	2,8	-	-	3,3
Vestfold	13	13	1,1	-	0,9	1,4	0,1	0,5	24,4	0,7	1,5	30,6
Telemark	11	4	0,1	-	-	0,7	-	-	0,1	-	-	0,9
Aust Agder	6	3	-	-	-	1,2	-	-	3,2	-	1,1	5,5
Vest Agder	4	3	-	-	-	2,4	-	-	0,7	-	-	3,1
Rogaland	8	6	-	-	-	1,9	-	-	22,4	2,3	2,0	28,6
Hordaland	60	40	2,8	-	-	4,1	-	-	26,9	0,2	0,2	34,2
Sogn og Fjordane	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Møre	7	5	-	-	-	1,5	-	-	3,9	-	-	5,4
Sør Trøndelag	5	4	3,9	-	-	1,2	-	-	1,4	0,4	0,2	7,1
Nord Trøndelag	14	10	-	-	-	18,7	-	1,4	1,2	-	-	21,3
Nordland	4	4	-	-	-	-	-	-	12,4	-	-	12,4
Troms	2	1	-	-	-	-	-	-	0,1	-	-	0,1
Finnmark	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	210	144	11,4	0,7	1,3	49,9	0,9	2,5	179,0	9,0	7,4	262,1
Hovedsum	248	175	14,4	0,7	1,3	71,1	0,9	2,5	242,3	9,3	9,5	352,0

Det fremgår av tabellen, at under stenbruddene er 45,4 pct. av ukeverkene på 56—57 timer, 21,9 pct. på 57¹/₂—59¹/₂ time og 10 pct. på 60 timer. I undergruppen „foredling av sten“ derimot er arbeidstiden gjennomgående kortere, idet omtrent halvparten av ukeverkene her er på 54 timer og derunder. I undergruppen „foredling av jord“ er endelig arbeidstiden overveiende lang, således er her 70 pct. av ukeverkene mellom 54¹/₂ og 57 timer og ca. 10 pct. på over 57 timer.

Hvad angår de av kvinner og barn utførte ukeverk, som efter de foreliggende opgaver utgjorde henholdsvis 1 090 og 1 330, kan nevnes, at ca. 60 pct. av kvinnenens og ca. halvparten av barnenes ukeverk er på 56—57 timer. Av ukeverk på over 57 timer er der bare 260 for kvinner og barn tilsammen.

b. Da ukeverkene i de ikke tilsynspliktige bedrifter i sten- og jordindustrien er så få og temmelig spredt fordelt over hele landet, vil det ikke være av synderlig interesse å gi en detaljert fremstilling av de stedlige forskjelligheter med hensyn til ukeverkens lengde særskilt i hver enkelt av de fire undergrupper. Man innskrenker sig derfor til i tabell XXXII, (se foregaaende side) å gi en oversikt over forholdet forsåvidt i sten- og jordindustrien underrett.

Det ses av tabellen, at ukeverk på 48 timer eller derunder kun forekommer i meget ringe utstrekning. En arbeidstid på 48¹/₂—54 timer finnes mest i herredene i Nord Trøndelag og Akershus samt i byene i Vestfold, som tilsammen har 3 730 ukeverk på 48¹/₂—54 timer. Ukeverk på over 54 timer er særlig utbredt i Østfold og byene i Nord Trøndelag samt herredene i Hedemark, Vestfold, Rogaland og Hordaland, hvor der ialt er 19 860 ukeverk herav.

Det fremgår videre, at ca. 60 pct. av de ukeverk, som er utført av kvinnene, faller på herredene i Hedemark. Hvad derimot barnenes ukeverk angår, er disse betydelig mer jevnt fordelt utover landet enn kvinnenens. Den allerstørste del både av kvinnenens og barnenes ukeverk er paa over 54 timer.

Likesom for de foran behandlede virksomhetsgrener hitsettes også her en tabell XXXIII, neste side, som viser den procentvise fordeling av ukeverkene på de tre store arbeidstidsgrupper.

Det inntrykk man får ved en isolert betraktning av denne tabell er, at der er en stor uoverensstemmelse i arbeidstidsforholdene mellom de forskjellige byer og bygder. Sammenholder man imidlertid tabellen med den forrige, viser det sig, at der, hvor sten- og jordindustrien forekommer i nogen større utstrekning, er forholdene, forsåvidt arbeidstiden angår, for det meste nogenlunde ensartede, ialfall for landdistriktenes vedkommende. Således avviker arbeidstidsforholdene i herredene i Hedemark, Opland, Vestfold og

Tabell XXXIII.

Fylker.	Av samtlige ukeverk innen <i>sten- og jordindustrien</i> falt på de forskjellige arbeidstidsgrupper følgende pct.:							
	Byer.				Bygder.			
	48 timer og derunder.	48½—54 timer.	Over 54 timer.	Tilsammen.	48 timer og derunder.	48½—54 timer.	Over 54 timer.	Tilsammen.
Østfold	-	-	100,0	100,0	-	-	100,0	100,0
Akershus	-	-	-	-	0,5	42,6	56,9	100,0
Kristiania	-	38,5	61,5	100,0	-	-	-	-
Hedmark	-	-	100,0	100,0	9,2	15,9	74,9	100,0
Opland	-	-	100,0	100,0	9,1	23,3	67,6	100,0
Buskerud	-	100,0	-	100,0	-	16,0	84,0	100,0
Vestfold	-	87,3	12,7	100,0	6,7	6,5	86,8	100,0
Telemark	-	84,1	15,9	100,0	7,3	83,3	9,4	100,0
Aust Agder	-	-	-	-	-	21,8	78,2	100,0
Vest Agder	-	100,0	-	100,0	-	76,3	23,7	100,0
Rogaland	-	-	100,0	100,0	-	6,6	93,4	100,0
Hordaland	-	-	-	-	8,3	12,0	79,7	100,0
Bergen	21,7	54,1	24,2	100,0	-	-	-	-
Sogn og Fjordane	-	-	-	-	-	-	-	-
Møre	-	100,0	-	100,0	-	28,4	71,6	100,0
Sør Trøndelag	-	-	100,0	100,0	55,8	16,2	28,0	100,0
Nord Trøndelag	5,2	-	94,8	100,0	-	94,5	5,5	100,0
Nordland	-	-	-	-	-	-	100,0	100,0
Troms	-	-	-	-	-	-	100,0	100,0
Finnmark	-	-	-	-	-	-	-	-
Hele landet	3,3	23,6	73,1	100,0	5,1	20,3	74,6	100,0

Hordaland ikke synderlig fra forholdene for det hele land underrett. De eneste steder av nogen større betydning, hvor forholdene er vesentlig forskjellige fra forholdene for det hele land underrett, er herredene i Nord Trøndelag, hvor 94,5 pct. av ukeverkene faller mellom 48½ og 54 timer. Merkes kan det også, at i Østfold fylke, som har mellom 1/5 og 1/6 av samtlige ukeverk, er arbeidstiden overalt over 54 timer.

En procentvis oversikt over fordelingen av ukeverkene i de tre store underavdelinger „stenbrudd“, „foredling av sten“ og „foredling av jord“ for de viktigste byers og bygders vedkommende gis i tabell XXXIV, neste side.

Det ses herav, at den likhet i arbeidstidsforholdene mellom de viktigste bygder, som blev påvist i den foregående tabell for hele sten- og jordindustriens vedkommende kanskje i ennu høiere grad gjør sig gjeldende, når de enkelte fag betraktes særskilt.

Tabell XXXIV.

Fag.	Distrikter.	Procentvis fordeling av ukeverkene på følgende 3 arbeidstidsgrupper:				
		Ukeverk.	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ —54 timer.	Over 54 timer.	Tilsammen.
Stenbrudd.	Byer i Nord Trøndelag ...	2830,5	5,2	-	94,8	100,0
	Herreder i Østfold.....	3004,4	-	-	100,0	100,0
	Herreder i Akershus.....	1592,4	0,6	46,8	52,6	100,0
	Herreder i Hordaland.....	3073,4	9,2	9,4	81,4	100,0
	Herreder i Nordland.....	1237,1	-	-	100,0	100,0
Foredling av sten.	Byer i Østfold.....	809,1	-	-	100,0	100,0
	Herreder i Opland.....	872,4	-	27,6	72,4	100,0
	Herreder i N. Trøndelag..	1899,2	-	100,0	-	100,0
Foredling av jord.	Byer i Østfold.....	1460,6	-	-	100,0	100,0
	Herreder i Hedemark.....	3453,3	10,3	8,2	81,5	100,0
	Herreder i Vestfold.....	2658,8	6,8	7,5	85,7	100,0
	Herreder i Rogaland.....	2707,8	-	1,4	98,6	100,0

Påfallende er dog forskjellen mellom stenbruddene i Østfold og Akershus fylker, idet i det førstnevnte fylke arbeidstiden overalt er over 54 timer, mens næsten halvparten av de ukeverk, som er utført i stenbruddene i Akershus, er på 54 timer eller derunder. En lignende forskjell forekommer i gruppen „foredling av sten“ mellom på den ene side byer i Østfold og herreder i Opland og på den annen side herreder i Nord Trøndelag.

5. Som et kort resumé av dette avsnitt hitsettes først omstående sammenstilling (tabell XXXV) av den procentvise fordeling av de tre grupperes ukeverk på de tre store arbeidstidsgrupper.

Herav ses, at 5,0 pct. av ukeverkene i de her behandlede industrigrupper er på 48 timer eller derunder, 25,0 pct. på 48¹/₂—54 timer og 70,0 pct. på over 54 timer.

Det er gruppen „transport- og lagerarbeide“, og innen denne igjen lagerbedriftene, som viser sig å ha den relativt korteste arbeidstid, idet 8,5 pct. av ukeverkene i denne gruppe er på 48 timer eller derunder og 29,5 pct. på 48¹/₂—54 timer, mens 62 pct. er på over 54 timer. Som man ser, avviker arbeidstiden her temmelig betydelig fra arbeidstiden for de tre grupper underrett.

I anleggs- og byggevirksomheten er det kun 1,2 pct. av ukeverkene som er på 48 timer eller derunder, mens 78,4 pct. er på over

Tabell XXXV.

Grupper.	Procentvis fordeling av ukeverkene på		
	48 timer og derunder.	48 ¹ / ₂ —54 timer.	Over 54 timer.
<i>Anleggs- og byggevirksomheter.</i>			
Byggeforetagender	1,0	17,3	81,7
Bygningshåndverk	2,8	23,9	73,3
Bierhverv til bygningsfaget	1,3	25,3	73,4
Anleggs- og byggevirksomheten underrett	1,2	20,4	78,4
<i>Transport- og lagerarbeide.</i>			
Transportbedrifter	5,5	23,1	71,4
Lagerbedrifter	9,6	31,9	58,5
Transport- og lagerarbeide underrett . . .	8,5	29,5	62,0
<i>Sten- og jordindustri.</i>			
Stenbrudd	6,4	13,2	80,4
Foredling av sten	0,4	50,7	48,9
Foredling av jord og 1 glassverk	4,9	15,3	79,8
Sten- og jordindustri underrett	4,7	21,2	74,1
Alle grupper underrett	5,0	25,0	70,0

54 timer. I sten- og jordindustrien er det samme tilfellet med henholdsvis 4,7 pct. og 74,1 pct.

Til belysning av hvilken betydning en eventuell fastsettelse av en ukentlig maksimalarbeidstid i de her omhandlede virksomhetsgrener vil ha: hitsettes tabell XXXVI, neste side.

På 48 timer eller derunder er således bare 58 070 ukeverk. Av en lengde på 48¹/₂—54 timer er 293,280 ukeverk, mens 550,840 er på 54¹/₂—57 timer og 271,540 på over 57 timer.

I disse tall er imidlertid innbefattet både de av menn, kvinner og barn utførte ukeverk. Tar man de av kvinner og barn utførte ukeverk hver for sig, vil man se, at der for kvinnenes vedkommende falt henholdsvis 4,040, 14,220, 16,010 og 13,040 ukeverk og for barnenes vedkommende henholdsvis 2,640, 17,410, 18,100 og 10,760 ukeverk på de ovennevnte arbeidstidsgrupper.

Til en riktig bedømmelse av forholdet må imidlertid tas i betraktning, at nærværende undersøkelse, forsåvidt arbeidstiden an-

Tabell XXXVI.

Grupper	m. = menn k. = kvinder b. = barn	Antallet (i hundreder) av de av henholdsvis voksne menn, kvinner og barn utførte ukeverk på:												
		Under 40 timer.	40—48 timer.	48 1/2—50 1/2 time.	51—52 1/2 time.	53—54 timer.	54 1/2—55 1/2 time.	56—57 timer.	57 1/2—59 1/2 time.	60 timer.	Over 60 timer.	Tilsummen.		
A nieggs- og byggevirsksomheter	Byggefotagender	m.	100 uk.v.	160 uk.v.	160 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	100 uk.v.	160 uk.v.	3219,3
	— " —	k.	0,4	31,8	80,4	109,1	371,8	183,3	1938,2	276,3	152,9	75,1	—	1,3
	— " —	b.	—	—	—	0,4	10,1	1,4	41,7	15,6	8,0	—	—	77,2
	— " —	ialt	0,4	31,8	80,4	109,5	381,9	184,7	1979,9	293,2	160,9	75,1	—	3297,8
	Bygningshåndverk	m.	—	11,2	5,0	56,0	34,3	15,3	279,9	—	0,6	—	—	402,3
	— " —	b.	—	—	—	—	1,2	—	0,5	—	—	—	—	1,7
	— " —	ialt	—	11,2	5,0	56,0	35,5	15,3	280,4	—	0,6	—	—	404,0
	Bierhverv til Bygningsfaget	m.	0,5	21,5	16,5	116,0	281,8	394,5	774,7	16,8	80,4	—	—	1702,7
	— " —	k.	—	—	—	—	—	—	0,4	—	—	—	—	0,4
	— " —	ialt	0,5	22,7	17,9	142,2	299,1	433,0	796,1	17,5	86,2	—	—	1815,2
Anleggs- og byggevirsksomheter	ialt	0,9	65,7	103,3	307,7	716,5	633,0	3056,4	310,7	247,7	75,1	—	5517,0	
Lager- og transportbedrifter	Transportbedrifter	m.	42,4	43,6	32,5	34,8	278,4	47,1	421,8	139,8	399,0	42,3	1481,7	
	— " —	k.	0,5	0,5	—	—	6,1	—	43,6	—	0,9	—	51,6	
	— " —	b.	0,9	0,8	9,0	—	9,2	3,4	25,5	3,1	15,1	0,9	67,9	
	— " —	ialt	43,8	44,9	41,5	34,8	293,7	50,5	490,9	142,9	415,0	43,2	1601,2	
	Lagerbedrifter	m.	87,4	260,7	138,5	193,1	797,2	165,6	776,9	166,2	1017,4	38,3	3641,3	
	— " —	k.	9,8	28,9	21,8	21,4	92,0	29,2	78,7	3,3	112,4	11,4	408,9	
	— " —	b.	9,6	12,6	35,4	15,2	46,2	4,2	36,8	4,3	48,2	4,4	216,9	
	— " —	ialt	106,8	302,2	195,7	229,7	935,4	199,0	892,4	173,8	1178,0	54,1	4267,1	
	Lager- og transportbedrifter	ialt	150,6	347,1	237,2	264,5	1229,1	249,5	1383,3	316,7	1593,0	97,3	5868,3	
	Sten- og jordindustri	Stenbrudd	m.	2,8	6,5	0,7	1,1	17,3	4,1	65,3	31,5	14,3	—	143,6
— " —		k.	—	—	—	—	—	—	—	—	0,2	—	0,2	
— " —		b.	—	—	—	—	—	—	0,6	—	0,2	—	0,8	
— " —		ialt	2,8	6,5	0,7	1,1	17,3	4,1	65,9	31,5	14,7	—	144,6	
Foredlin; av sten		m.	—	0,2	2,4	—	29,8	1,4	16,1	0,3	13,5	—	63,7	
— " —		b.	—	—	—	—	1,5	—	1,2	—	—	—	2,7	
— " —		ialt	—	0,2	2,4	—	31,3	1,4	17,3	0,3	13,5	—	66,4	
Foredling av jord		m.	—	3,4	9,0	1,8	9,0	31,4	51,7	7,9	4,8	—	119,0	
— " —		k.	—	0,7	—	0,1	0,8	1,5	6,7	0,3	0,6	—	10,7	
— " —		b.	—	1,3	—	0,5	0,5	1,6	4,6	0,8	0,5	—	9,8	
— " —	ialt	—	5,4	9,0	2,4	10,3	34,5	63,0	9,0	5,9	—	139,5		
Glass	ialt	—	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	1,5		
Sten- og jordindustri	ialt	2,8	13,6	12,1	3,5	58,9	40,0	146,2	40,8	34,1	—	352,0		
Alle grupper underrett	m.	133,5	380,4	285,0	511,9	1819,6	812,7	4324,6	638,8	1682,9	155,7	—	10775,1	
	k.	10,3	30,1	21,8	21,5	98,9	30,7	129,4	4,9	114,1	11,4	—	473,1	
	b.	10,5	15,9	45,8	42,3	86,0	49,1	131,9	24,5	77,8	5,3	—	489,1	
	ialt	154,3	426,4	352,6	575,7	2004,5	922,5	4585,9	668,2	1874,8	172,4	—	11737,3	

går — som vist i følgende oversikt (tabell XXXVII) — er begrenset til 3,006 bedrifter eller 61,7 pct. av det samlede antall, som er medtatt i avsnitt II, da de øvrige 38,3 pct. eller ialt 1,863 bedrifter ikke har avgitt arbeidstidsoppgaver:

Tabell XXXVII.

Virksomhetsgrener	Antall bedrifter medtatt i nærværende undersøkelse.	Antall bedrifter som har opgitt den ukentlige arbeidstid.	Bedrifter med opgitt arbeidstid i pct. av de i nærværende undersøkelse medtatte bedrifter.
<i>Anleggs- og byggevirksomheter.</i>			
Byggeforetagender	679	483	71,1
Bygningshåndverk	103	84	81,5
Bierhverv til bygningsfaget	967	684	70,7
Anleggs og byggevirksomheter i alt	1749	1251	71,5
<i>Lager- og transportvirksomheter</i>			
Transportbedrifter	915	372	40,7
Lagerbedrifter	1955	1208	61,8
Lager- og transportvirksomheter i alt ..	2870	1580	55,1
<i>Sten- og jordindustri.</i>			
Stenbrudd	120	91	75,8
Foredling av sten	44	31	70,5
Foredling av jord	83	52	62,7
Glass	1	1	100,0
Sten- og jordindustri i alt	248	175	70,6
Alle grupper underrett	4867	3006	61,7

Mens i grupperne „anleggs- og byggevirksomheter“ og „jord- og stenindustrien“ opplysninger angående arbeidstiden foreligger fra mellom $\frac{2}{3}$ og $\frac{3}{4}$ av samtlige bedrifter, er det således innen lager- og transportvirksomhetene, hvor ifølge den næstforegående tabell en kortere arbeidstid i forholdsvis størst utstrekning forekommer, ikke stort mere enn halyparten og innen underavdelingen transportbedrifter ikke mere enn ca. $\frac{2}{5}$ av bedriftene, som har levert oppgaver over arbeidstiden. Årsaken hertil tør formentlig — ihvertfall for en overveiende del — være den, at arbeidstidsforholdene i et stort antall lager- eller transportvirksomheter er av særlig uregelmessig natur, hvorfor en bestemt ukentlig arbeidstid ikke har kunnet opgis.

Av den foregående fremstilling fremgår videre, at der i adskillig utstrekning gjør sig gjeldende lokale forskjelligheter i arbeidstidsforholdene. Særlig utpreget er denne forskjell mellem landdistriktene og byene og innen disse siste mellem på den ene side Kristiania, Bergen og Trondhjem og på den annen side Rogalandsbyene. Følgende tabell XXXVIII vil nærmere belyse dette:

Tabell XXXVIII.

Virksomhetsgrener	I nedenstående enkelte byer samt i rikets byer og bygder underrett var følgende procent av ukeverkene på over 54 timer:					
	Kristiania.	Bergen.	Trondhjem.	Rogalandsbyene.	Rikets byer underrett.	Rikets byer der underrett.
<i>Anleggs- og byggevirksomheter.</i>						
Byggeforetagender	92,3	90,5	98,3	19,8	78,0	87,8
Bygningshåndverk	97,4	88,3	100,0	0,0	76,3	28,1
Bierhverv til bygningsfaget	94,4	66,6	62,0	12,0	72,5	89,6
<i>Lager- og transportvirksomheter.</i>						
Transportbedrifter	86,9	28,8	28,1	12,6	68,9	82,4
Lagerbedrifter	53,8	48,4	50,0	38,7	57,4	70,8

Det fremgår herav, at arbeidstiden gjennemgående er kortere i Rogalandsbyene enn i Kristiania, Bergen og Trondhjem. Særlig er dette tilfellet i anleggs- og byggevirksomheten samt i transportbedriftene, mens forskjellen er mindre i lagerbedriftene. Merkes kan det ennvidere, at arbeidstidsforholdene i Bergen og Trondhjem, som for det meste faller nogenlunde sammen med forholdene i Kristiania, i gruppen transportbedrifter helt avviker fra disse.

Det fortjener endelig å fremheves, at en arbeidstid på 54 timer og derunder sjeldnere forekommer i landdistriktene enn i byene. En undtagelse danner alene underavdelingen bygningshåndverk. Således er her 76,3 pct. av ukeverkene i byene på over 54 timer, mens kun 28,1 pct. av ukeverkene i bygdene er utført etter denne arbeidstid. Denne avvikelser er imidlertid praktisk talt uten betydning, idet bygningshåndverket for den alt overveiende del var begrenset til byene.

Mens det i anleggs- og byggevirksomheten og lager- og transportvirksomheten er arbeidstidsforholdene i byene, som er av størst

betydning, er det for de ikke tilsynspliktige bedrifter i sten- og jordindustriens vedkommende forholdene i bygdene, som er de avgjørende, da sågodtsom alle ukeverk her faller på landdistriktene, og da især på herredene i Østfold, Hedemark, Vestfold, Rogaland og Hordaland, hvor arbeidstiden for den alt overveiende del er på over 54 timer pr. uke.

Trykt 1918:

- Nr. 121. Veterinærvesenet og kjøtkontrollen 1916. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
- 122. Norges kommunale finanser 1914/15. (*Finances des communes.*)
- 123. Civil retspleie 1914 og 1915. (*Justice civile.*)
- 124. Dyrtidens virkninger paa levevilkårene. 2den del. (*Effets de la cherté des vires sur les conditions d'existence. 2ième partie.*)
- 125. Industristatistik 1915. (*Statistique industrielle.*)
- 126. De offentlige jernbaner 1916/17. (*Chemins de fer publics.*)
- 127. Norges telegrafvesen 1916/17. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 128. Forsikringsselskaper 1916. (*Sociétés d'assurances.*)
- 129. Skolebarns erhvervsmæssige arbeide. (*Travail salarié parmi les enfants des écoles primaires publiques.*)
- 130. Norges handel 1916. (*Commerce.*)
- 131. Beboelsesstatistik for enkelte norske byer for 1917 (1916). (*Statistique d'habitation pour quelques villes norvégiennes en 1917 (1916.)*)
- 132. Ulykkesforsikringen 1915. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 133. Sundhetstilstanden og medicinalforholdene 1915. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 134. Fængselsstyrelsens aarbok 1915. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1915.*)
- 135. Norges postvesen 1917. (*Statistique postale.*)
- 136. Folkemængdens bevægelse 1911—1915. II. Sammendrag. (*Mouvement de la population pendant les années 1911 à 1915. II. Résumé.*)
- 137. Fagskolestatistik 1914/15—1916/17. (*Écoles professionnelles.*)
- 138. Norges bergverksdrift 1916. (*Mines et usines.*)
- 139. Den norske Statskasses finanser 1 juli 1910—30 juni 1915. (*Finances de l'État.*)
- 140. Private aktiebanker 1917. (*Banques privées par actions.*)
- 141. Lønninger og levevilkår i Norge under verdenskrigen. (*Gages et conditions d'existence en Norvège pendant la guerre.*)
- 142. Fiskerforsikringen 1917. (*Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 143. Drukkenskapsforseelser 1916—1917. (*Délits d'ivresse.*)

Trykt 1919:

- Nr. 144. Skolevesenets tilstand 1914. (*Instruction publique.*)
- 145. Fattigvesenet 1915. (*Assistance publique.*)
- 146. Rekrutering 1914. (*Recrutement.*)
- 147. Norges sparebanker 1917. (*Caisses d'épargne.*)
- 148. Veterinærvesenet og kjøtkontrollen 1917. (*Le service vétérinaire et l'inspection de la viande.*)
- 149. Norges skibsfart 1917. (*Navigation.*)
- 150. Stortingsvalget 1918. (*Élections en 1918 pour le „Storting“.*)
- 151. De offentlige jernbaner 1917/18. (*Chemins de fer publics.*)
- 152. Ulykkesforsikringen 1916. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 153. Norges postvesen 1918. (*Statistique postale.*)
- 154. Norges handel 1917. (*Commerce.*)
- 155. Norges bergverksdrift 1917. (*Mines et usines.*)
- 156. Forsikringsselskaper 1917. (*Sociétés d'assurances.*)
- 157. Lønninger 1919. (*Gages et salaires.*)
- 158. Norges telegrafvesen 1917/18. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 159. Fængselsstyrelsens aarbok 1916. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1916.*)
- 160. Norges kommunale finanser 1915/16. (*Finances des communes.*)
- 161. Private aktiebanker 1918. (*Banques privées par actions.*)
- 162. Industristatistikk 1916 og 1917. (*Statistique industrielle.*)

Trykt 1920 :

- Nr. 163. Folkemængdens bevægelse 1916. (*Mouvement de la population.*)
— 164. Norges sparebanker 1918. (*Caisses d'épargne.*)
— 165. Skiftevesenet 1916 og 1917 samt overformynderiene 1916. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
— 166. Sinnssykeasylenes virksomhet 1916. (*Hospices d'aliénés.*)
— 167. Areal- og husdyrtellingen pr. 20 juni 1918. (*Recensement des superficies agricoles et du bétail 1918.*)
— 168. Rekruttering 1915. (*Recrutement.*)
— 169. Sjømannsforsikringen 1913—1917. Fiskerforsikringen 1918. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
— 170. Jordbrukstillingen 1 januar 1918. Første hefte. Kreaturhold. (*Recensement du 1 janvier 1918. Bétail.*)
— 171. Forsømte barn 1914 og 1915. (*Traitement des enfants moralement abandonnés.*)
— 172. Norges jernbaner 1918/19. (*Chemins de fer norvégiens.*)
— 173. Kriminell rettspleie og benådninger 1913 og 1914. (*La justice criminelle; Comptes de travail des tribunaux et les grâces.*)
— 174. Sykeforsikringen 1916—1918. (*Assurance-maladie.*)
— 175. Norges skibsfart 1918. (*Navigation.*)
— 176. Norges handel 1918. (*Commerce.*)
— 177. Arbeidstiden i anleggs- og byggevirksomheter m. v. (*Durée du travail dans les entreprises de construction et bâtiment, etc.*)
— 178. Kvinnens nattarbeide. (*Travail de nuit des femmes.*)

Det Statistiske Centralbyrå har dessuten bl. a. utgitt følgende verker
Statistisk Aarbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 39te årgang, 1919
Kristiania 1920. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
Meddelelser fra det Statistiske Centralbyrå. Senest utkommet: 37te bind, 1919.
Kristiania 1920. (*Journal du Bureau Central de Statistique.*)
Månedsopgaver over vareomsetningen med utlandet 1919. Syvende bind. Kristiania
1920. (*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1919. Septième année.*)
Norges civile, geistlige og judicielle Inndeling 1ste oktober 1917. Kristiania 1917.
(*Les divisions civiles, ecclésiastiques et judiciaires du royaume de Norvège
le 1er octobre 1917.*)
Fortegnelse over Norges Officielle Statistik m. v. 1828—31 december 1910. Kristiania
1889 og 1913. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. (*Résumé rétrospectif 1914.*)

Samtlige verker er til salgs hos H. Aschehoug & Co., Kristiania.

Av „Norges handel“, årgangene 1911, 1912, 1913 og 1915, er byråets beholdning meget knapp, hvorfor man vilde være takknemlig for å erholde tilstillet eksemplarer av samme.

6 juli 1920.